

Archeologienota

Harelbeke, Beneluxlaan 100

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Harelbeke, Beneluxlaan 100.
Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Alice-Jan Hellinx

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2025-0185

Plaats en datum

Evergem, 28 januari 2025

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 3002
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	<i>1</i>
1.2	<i>Juridisch kader en onderzoekstraject</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Aanleiding</i>	<i>4</i>
1.4	<i>Archeologische voorkennis/voorgeschiedenis</i>	<i>5</i>
1.5	<i>Huidige situatie en geplande werken</i>	<i>7</i>
1.5.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>7</i>
1.5.2	<i>Geplande werken en bodemingrepen</i>	<i>8</i>
1.6	<i>Randvoorwaarden</i>	<i>12</i>
2	Bureauonderzoek	14
2.1	<i>Werkwijze en strategie</i>	<i>14</i>
2.1.1	<i>Onderzoeksdoelstelling</i>	<i>14</i>
2.1.2	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>14</i>
2.1.3	<i>Methoden en technieken</i>	<i>14</i>
2.2	<i>Assessment</i>	<i>16</i>
2.2.1	<i>Landschappelijk kader</i>	<i>16</i>
2.2.2	<i>Historisch kader</i>	<i>25</i>
2.2.3	<i>Cartografische bronnen</i>	<i>27</i>
2.2.4	<i>Orthofotografische bronnen</i>	<i>32</i>
2.2.5	<i>Archeologisch kader</i>	<i>34</i>
2.3	<i>Synthese onderzoeksresultaten</i>	<i>43</i>
2.3.1	<i>Datering en interpretatie onderzoeksterrein</i>	<i>43</i>
2.3.2	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>43</i>
2.3.3	<i>Syntheseplan</i>	<i>44</i>
2.4	<i>Besluit</i>	<i>46</i>
2.4.1	<i>Potentieel op kennisvermeerdering</i>	<i>46</i>
2.4.2	<i>Afweging noodzaak verder vooronderzoek</i>	<i>46</i>
2.4.3	<i>Keuze onderzoeksmethode</i>	<i>47</i>
2.4.4	<i>Afbakening onderzoeksterrein</i>	<i>49</i>
3	Samenvatting	50
4	Lijsten	51
4.1	<i>Figurenlijst</i>	<i>51</i>
4.2	<i>Plannenlijst</i>	<i>51</i>
4.3	<i>Tabellenlijst</i>	<i>52</i>
5	Bibliografie	53

1 Beschrijvend gedeelte

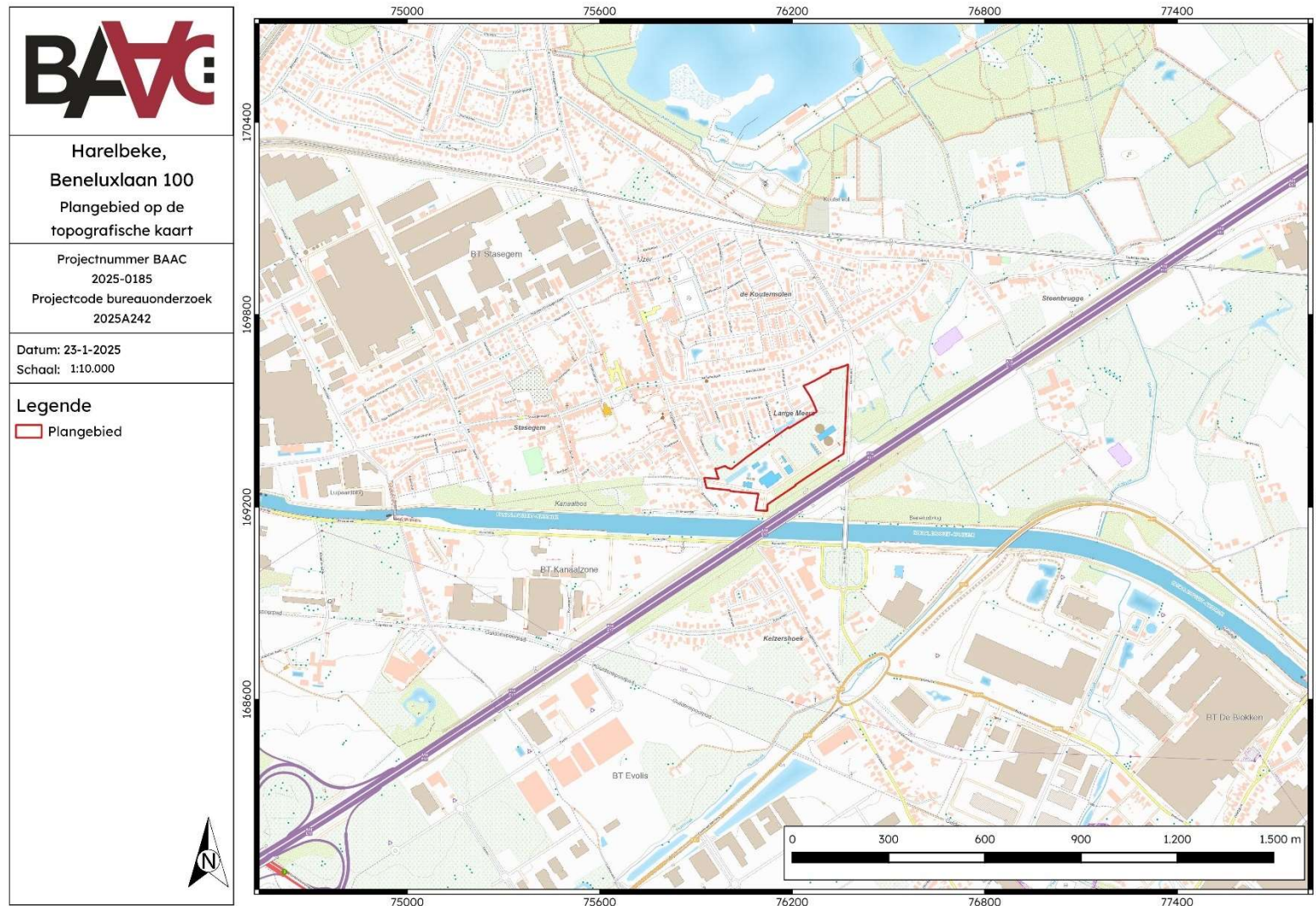
1.1 Administratieve gegevens

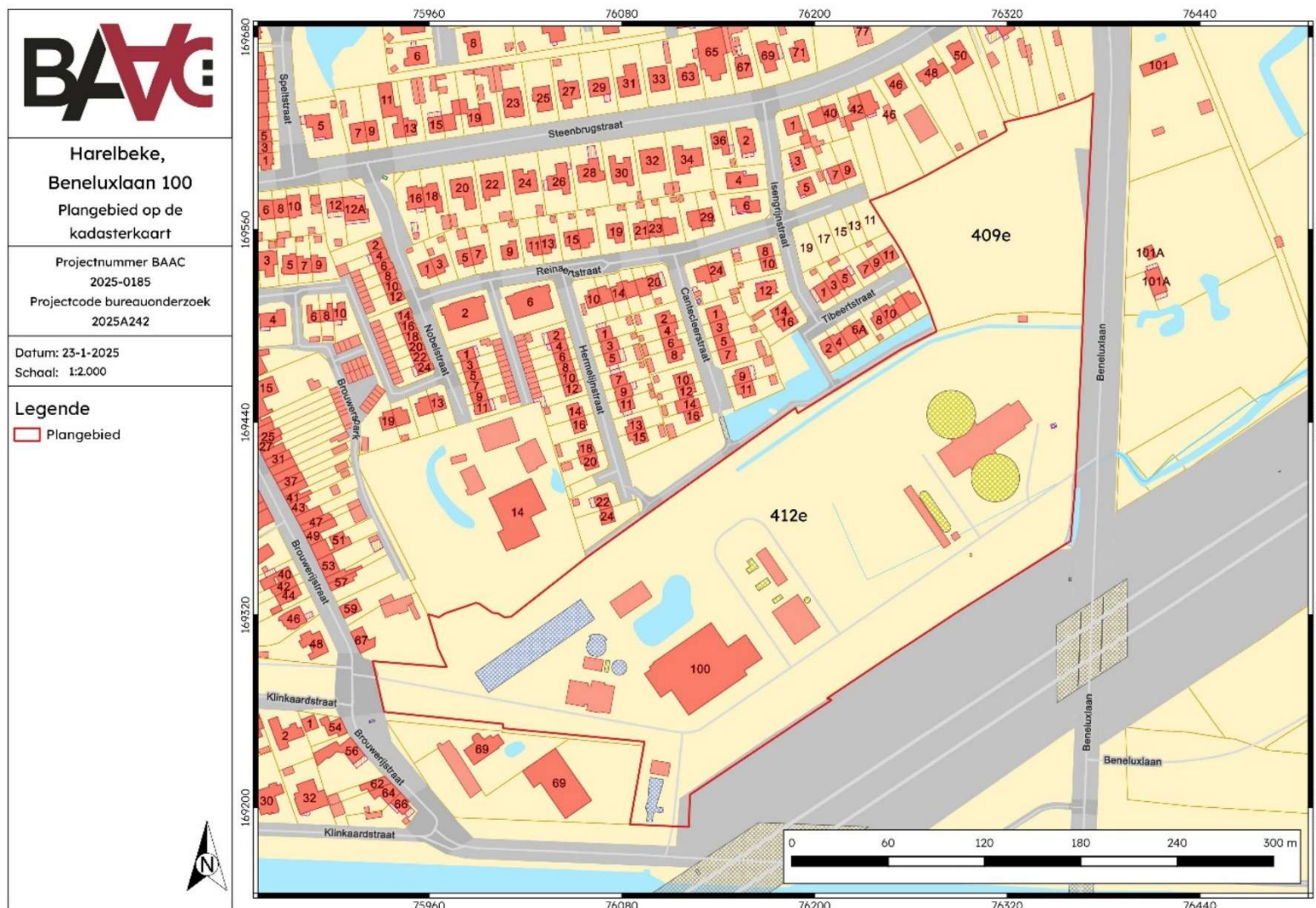
Naam site	Harelbeke, Beneluxlaan 100		
Ligging	Beneluxlaan 100, gemeente Harelbeke, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Gemeente Harelbeke, Afdeling 2, Sectie C, Percelen 409e en 412e		
Coördinaten	Noordwest:	x: 75924,76	y: 169645,11
	Noordoost:	x: 76373,64	y: 169645,11
	Zuidwest:	x: 75924,76	y: 169187,94
	Zuidoost:	x: 76373,64	y: 169187,94
Oppervlakte plangebied	75.857 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	27.000 m ²		
Kartering gewestplan	Woongebieden (0100), woonuitbreidingsgebieden (0105) en gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut (0200)		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2025-0185		
Bureauonderzoek	Projectcode	2025A242	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba Erkenningsnummer: OE/ERK/Archeoloog/2015/00020	
	Betrokken actoren	Alice-Jan Hellinx (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen², tenzij anders vermeld.

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2025- administratief, historisch, orthofotografisch

² DOV VLAANDEREN 2025 - geografisch

1.2 Juridisch kader en onderzoektraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuw kantoorgebouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder het gebouw zelf, de aanleg van wegenis en verhardingen, het uitgraven van een nieuwe beek, een fietsenstalling en omgevingswerken) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Harelbeke, Beneluxlaan 100* bedraagt 75.857 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van ongeveer 27.000 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde

zone en komt slechts voor een zeer klein deel (in het zuiden, buiten de zone van de geplande werken) voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor ‘beschermde onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied minstens gedeeltelijk in woongebieden ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft 75.857 m² bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 1.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Archeologische voorkennis/voorgeschiedenis

Het plangebied bestaat uit twee percelen; een zuidelijk groot en een kleiner noordoostelijk deel. Voor beide percelen werd reeds een archeologienota opgesteld (Plan 3).

De archeologienota voor het zuidelijk deel werd opgesteld in kader van de uitbreiding van het bestaande waterproductiecentrum (perceel 412e; AN ID11217⁴). Uit de bureaustudie komt naar voor dat het projectgebied tot voor 2000 in gebruik was als akker- en grasland, nadien werd het langzaam in gebruik genomen. Binnen een straal van 1,5 km rondom het projectgebied zijn verschillende archeologische vindplaatsen gekend die dateren uit alle perioden van de menselijke geschiedenis, gaande van de metaaltijden tot de nieuwste tijd. Gezien de locatie van het projectgebied aan de rand van de Vlaamse Vallei, dient ook rekening gehouden te worden met een mogelijke aanwezigheid van vindplaatsen uit de steentijd.

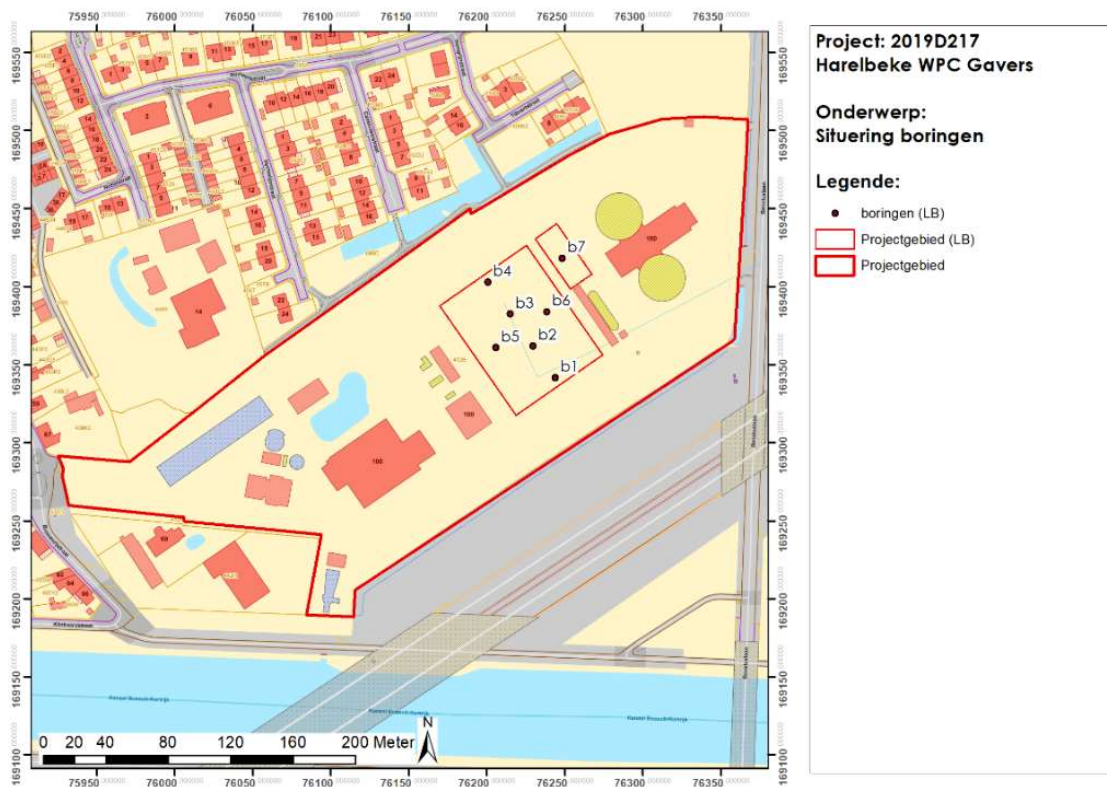
Er werd wel aangenomen dat de top van de bodem reeds in zekere mate verstoord werd tijdens eerdere werkzaamheden; onder andere de aanleg van het 19de-eeuws kanaal, ondergrondse leidingen, verharde oppervlaktes en een verbindingsweg, en de constructie van de aangrenzende gebouwen. Archeologische waarden zullen op die locaties daarom ook in zekere mate verstoord of volledig vernield zijn. Archeologisch onderzoek zou ter hoogte van deze locaties niet meer leiden tot enige kenniswinst. Voor de zone waar nog geen eenduidige indicaties op een bodemverstoring gekend waren, werd wel een vervolgonderzoek aanbevolen.

Het landschappelijk bodemonderzoek wees uit dat alle boringen zich kenmerkten door een bijzonder grote antropogene impact, de bodemprofielen zijn tot op grote diepte volledig opgebouwd uit antropogene pakketten. Slechts in een aantal boringen werden op 2 m onder het maaiveld de natuurlijk lagen aangetroffen. In deze gevallen gaat het om eolische afzettingen van zandleem of lemig zand die vermoedelijk dateren uit het weichseliaan. Een belangrijk deel van deze pakketten vertegenwoordigen dus niet alleen ophogingen, maar zeker ook verstoringen in het oorspronkelijk loopniveau. Verder onderzoek bleek omwille hiervan niet verder aangewezen.⁵

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2024a

⁴ VAN BAELEN et al. 2019

⁵ VAN BAELEN et al. 2019

Figuur 1: Overzicht boringen binnen het zuidelijk deel van het voorliggende plangebied.⁶

De bijkomende archeologienota voor het noordoostelijk perceel omvatte een aanpassing op deze geplande werken, het terrein werd hier namelijk ingericht als tijdelijke grondstockage (perceel 409e; AN ID21049⁷). De aarde zou op het maaiveld gestapeld worden nadat daar eerst een grondzeil wordt op aangebracht. De impact zou zich beperken tot een tijdelijke drukverhoging op de ondergrond. Sinds het een landbouwperceel betreft, was de conclusie dat alleen de antropogene top, dus de teelaarde, effect hiervan ondervindt. Verder onderzoek was in kader van deze geplande werken niet aangewezen.⁸

De relevante informatie, inzichten en adviezen uit deze beide in akte genomen archeologienota's worden overgenomen in voorliggend dossier.

⁶ VAN BAELEN et al. 2019

⁷ VAN DE VELDE 2021

⁸ VAN DE VELDE 2021

Plan 3: Plangebied met archeologienota's binnen het terrein, weergegeven op het GRB (digitaal; 1:250; 23/01/2025).

1.5 Huidige situatie en geplande werken

1.5.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit twee percelen; een zuidelijk groot perceel en een kleiner noordoostelijk deel (Plan 4). In het zuidelijk deel is een waterproductiecentrum aanwezig, centraal bevinden zich verschillende bestaande gebouwen en constructies in verband hiermee. Ze worden omringd door verhardingen en een verbindingsweg, onder de grond liggen verschillende leidingen. Ten noorden van de gebouwen loopt een klein beekje tot aan de oostelijke perceelsgrens, ook langs de Beneluxlaan is een kleine waterloop aanwezig binnen het terrein. Langs de randen van het perceel zijn groenzones met gras en wat bomen te zien. Op basis van de verschillende bouwwerken en het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek binnen deze zone (zie hierboven), kunnen hier grootschalige verstoringen van het bodemarchief verwacht worden.

Het kleine perceel in het noorden is volledig onbebouwd en momenteel in gebruik als grasland. Hier was een tijdelijke grondstockage, maar deze is niet langer aanwezig. Centraal ligt een stuk verharding en langs de randen van het terrein zijn bomen waar te nemen. Het bodemarchief zou hier op basis van de huidige kennis, niet geroerd zijn.

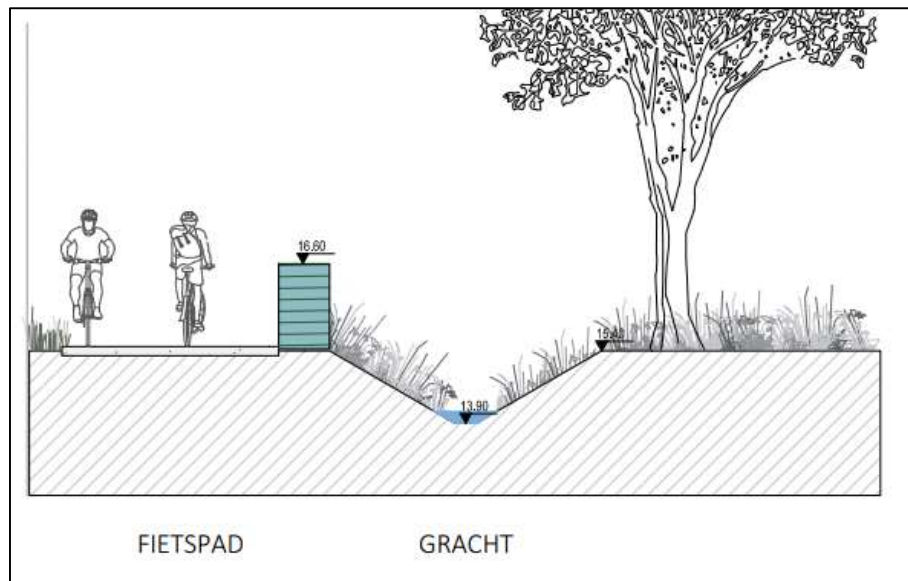
Plan 4: Plangebied op de meest recente orthofoto uit 2023 (digitaal; 1:1; 23/01/2025).

1.5.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever voorziet op het terrein de inplanting van een nieuw kantoorgebouw, de aanleg van wegenis en verhardingen, het uitgraven van een nieuwe beek, een fietsenstalling en omgevingswerken. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De geplande werken op het zuidelijke perceel beperken zich tot de noordwestelijke rand ervan. De bestaande infrastructuur blijft behouden in zijn huidige toestand. In de eerste plaats zal hier een fietspad aangelegd worden, vertrekkend vanuit de Brouwerijstraat in het westen. Ter hoogte van de Hermelijnstraat sluit dit weer aan op een bestaand pad buiten het plangebied. Het nieuwe fietspad is ongeveer 3,5 m breed en 185 m lang, de maximale opbouw bedraagt 50 cm.

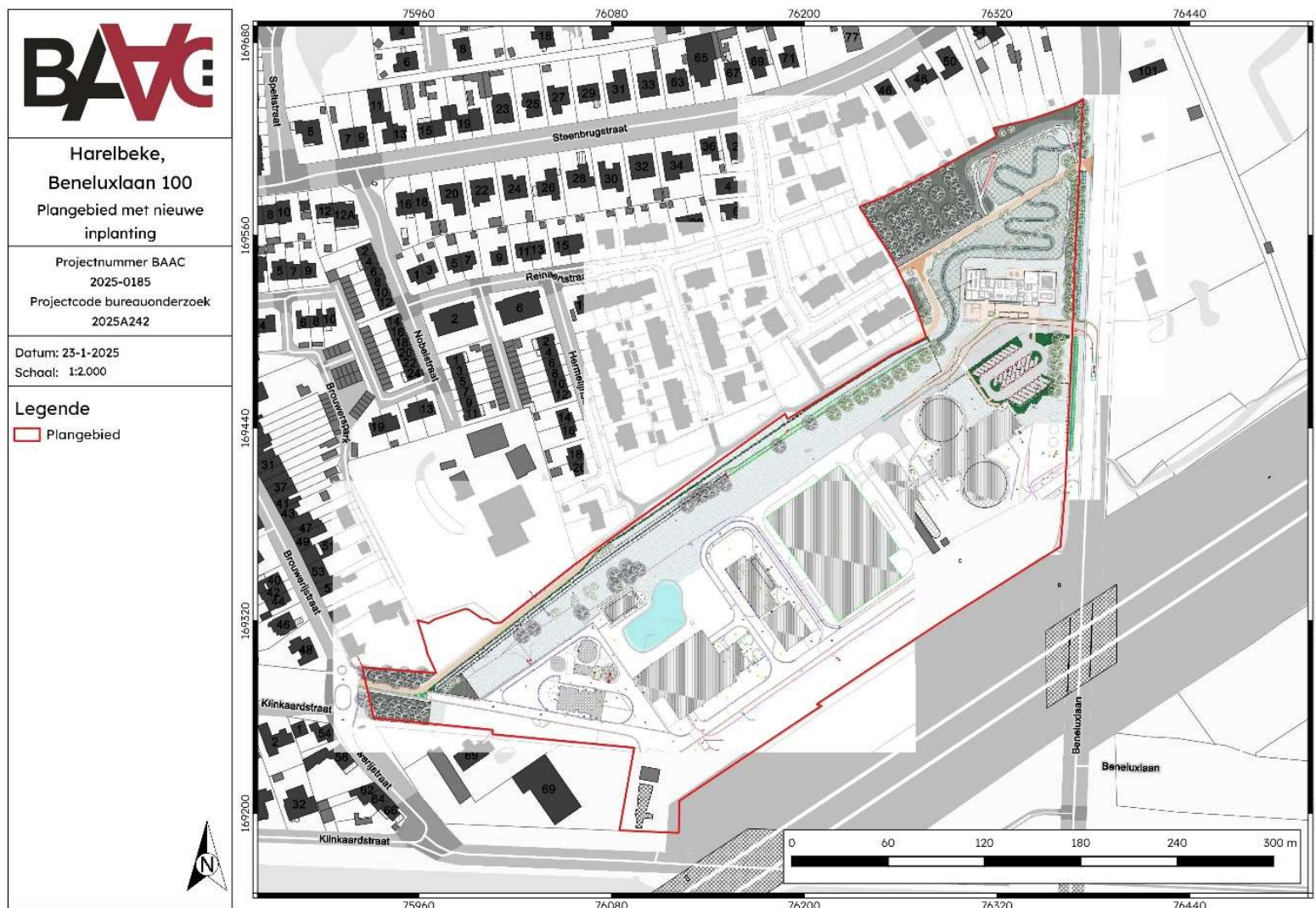

Figuur 2: Doorsnede nieuwe inplanting zuidelijke zone; fietspad, haag, nieuwe beek en groenzone.⁹

Aansluitend hieraan en parallel aan de perceelsgrens wordt het uitgraven van een nieuwe beek gerealiseerd (Figuur 2). Deze is ongeveer 230 m lang en sluit aan op een bestaande waterloop binnen het terrein ter hoogte van de Cantecleerstraat. Hiervoor wordt een uitgraving tot maximaal 1 m onder het huidige maaiveld gerekend.

Verder wordt hier nog over een zone van circa 11.000 m² een groenzone ingericht tussen de gebouwen en de noordwestelijke grens van het terrein. Dit zal voornamelijk bestaan uit grasland, een haag langs het fietspad en wat verspreide bomen. De bestaande bomen blijven behouden, verder worden enkele nieuwe soorten aangeplant. Aangezien het terrein vandaag reeds begroeid is met gras en bomen, is de nieuwe ingreep hier zeer gering tot verwaarloosbaar.

⁹ Plan aangebracht door de initiatiefnemer.

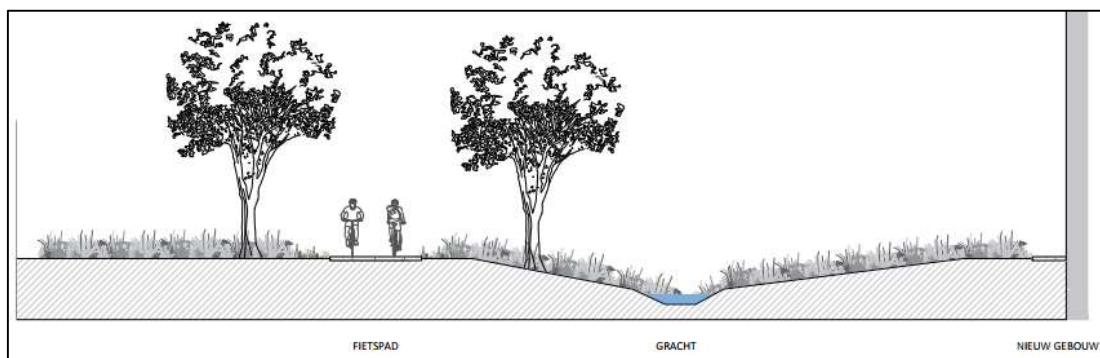
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op het GRB (digitaal; 1:250; 23/01/2025).

In de noordoostelijke zone wordt in de eerste plaats een nieuw kantoorgebouw van ongeveer 1.000 m² grondoppervlakte opgericht. Rondom wordt verharding aangelegd. De constructie zal niet onderkelderd worden, de funderingen reiken tot maximaal 1,5 m onder het maaiveld. Deze uitgravingsdiepte geldt voor een oppervlakte van ongeveer 1.500 m² ter hoogte van het gebouw en een deel van de verharding. Ten zuiden ervan komt een grote inrit, verbonden met de Beneluxlaan, en een parking tussen de gebouwen. Algemeen zullen deze verhardingen tot een diepte van ongeveer 1,2 m reiken.

Ten westen van het gebouw eindigt het bestaande fietspad aan de rand het plangebied, hier zal een nieuwe verbinding met de Tibeertstraat gemaakt worden via voorliggend terrein. Vervolgens loopt dit pad verder ten noorden van het nieuwe gebouw om een aansluiting met de Beneluxlaan te vormen. Dit fietspad is hier zo'n 180 m lang en zal opnieuw maximaal 50 cm dik opgebouwd worden.

De bestaande beek doorheen het oostelijke deel wordt deels gedempt en in het noorden wordt hierop aansluitend een nieuwe meanderende beek aangelegd (Figuur 3). Rondom wordt nat kruidengrasland voorzien met enkele nieuwe bomen. Samen zal dit een oppervlakte van ongeveer 4.200 m² innemen, deze zone wordt tot maximaal 1 m diep afgegraven ten opzichte van het huidige maaiveld.

Rond deze zone en het kantoorgebouw wordt ten slotte nog voorzien in verschillende groenzones met grasland, struiken en enkele bomen. Hiervoor wordt een verstoringsdiepte van 50 cm in rekening gebracht. De noordwestelijke beboste hoek van dit perceel en de waterloop parallel langs de Beneluxlaan blijven in de huidige toestand behouden.

Figuur 3: Doorsnede nieuwe inplanting noordoostelijke zone; fietspad, nieuwe beek, groenzone en nieuw kantoorgebouw.¹⁰

Impactanalyse

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de geplande werken en hun impactdiepte. Bij deze impactanalyse dient, ondanks de voorzichtige aanpak, rekening gehouden te worden met een buffer van 20 cm bovenop de geplande ingreep. Het is namelijk waarschijnlijk dat de ondergrond onmiddellijk onder de werken eveneens in enige mate geroerd zal worden bij de uitvoering ervan door de impact van werfverkeer, weersinvloeden, drukverschillen, verschil in waterhuishouding en dergelijke meer.

¹⁰ Plan aangebracht door de initiatiefnemer.

Tabel 1: Tabel met de geplande ingrepen met de oppervlakte en diepte.

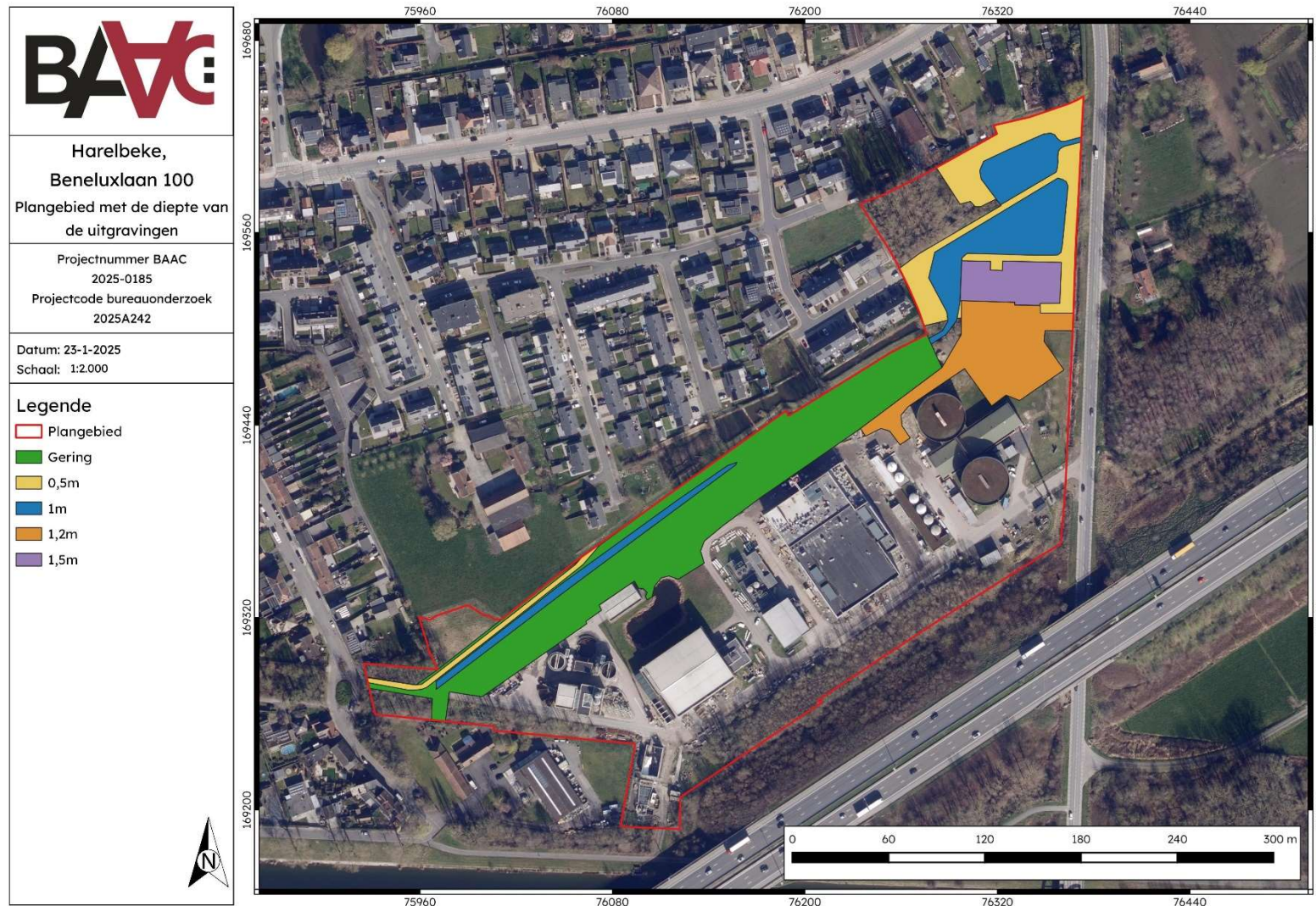
Ingrep	Oppervlakte	Maximale diepte (incl. buffer)
Fietspad zuiden	640 m ²	- 0,5 m
Beek zuiden	1.000 m ²	- 1 m
Groenzone zuiden	11.000 m ²	zeer gering
Nieuw kantoorgebouw	1.500 m ²	- 1,5 m
Verharding, inrit en parking	4.100 m ²	- 1,2 m
Fietspad noordoosten	725 m ²	- 0,5 m
Beek noorden en grasland	4.200 m ²	- 1 m
Groenzone noordoosten	3.520 m ²	- 0,5 m

Er kunnen in totaal dus vijf algemene zones met een verschillende impactdiepte herkend worden (Plan 6):

- een zeer geringe tot verwaarloosbare impact; ter hoogte van de groenzone in het zuiden.
- 0,5 m (+ buffer van 20 cm) onder het maaiveld; ter hoogte van de fietspaden en de groenzone in het noordoosten.
- 1 m (+ buffer van 20 cm) onder het maaiveld; ter hoogte van de nieuwe beken met nat grasland.
- 1,2 m (+ buffer van 20 cm) onder het maaiveld; ter hoogte van de verhardingen.
- 1,5 m (+ buffer van 20 cm) onder het maaiveld; ter hoogte van het nieuwe gebouw.

1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat de terreinen momenteel nog in gebruik zijn, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, als de terreinen vrij zijn, uitgevoerd dient te worden.

Plan 6: Overzicht van de maximale uitgravingsdiepte per zone, weergegeven op de meest recente orthofoto (digitaal; 1:1; 23/01/2025).

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten, afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen¹², tenzij anders vermeld.

¹¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2025- administratief, historisch, orthofotografisch

¹² DOV VLAANDEREN 2025 - geografisch

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal (afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹³). Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart¹⁴
- Villaretkaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popkaart
- Topografische kaarten uit 1904 en 1969
- Orthofotografische bronnen uit 1971, 1979-1990 en 2008-2011

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹³ GEOPUNT VLAANDEREN 2025 – administratief, historisch, orthofotografisch

¹⁴ CAI 2025

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen ter hoogte WPC De Gavers in de gemeente Harelbeke meer bepaald ten zuiden van de Gaverbeek, in het gehucht Stasegem. Harelbeke is een gemeente ten noordoosten van Kortrijk, in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen en is sinds 1977 gefusioneerd met Bavikhove en Hulste. Het plangebied zelf wordt begrensd tussen de Beneluxlaan in het oosten, de Brouwerijstraat in het westen, een woonwijk in het noorden het Kanaal Kortrijk- Bossuit en de E17/A14 in het zuiden. Het terrein situeert zich in een eerder open agrarisch en industrieel ingericht landschap, dat in het noorden begrensd wordt door een dichtbebouwd woongebied.

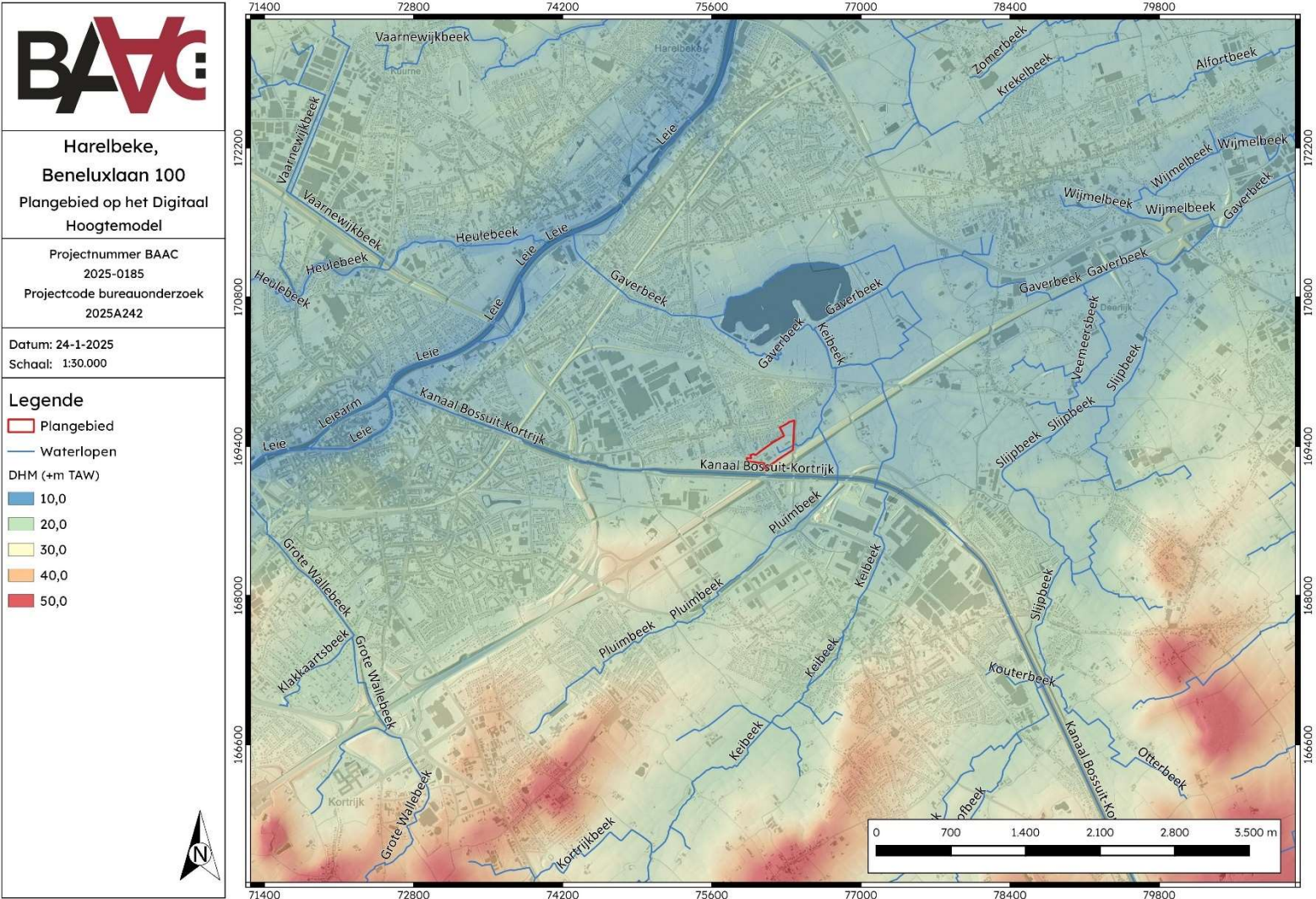
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen +10 en +40 m TAW. Het ligt algemeen in de zuidelijke Vlaamse laagvlakte op de rand tussen de alluviale vallei van de Leie en het Schelde-Leie interfluvium. De vlakte van de Leie wordt enerzijds gekenmerkt door een vlak reliëf (van +10 tot +20 m TAW), het interfluvium ten zuidoosten omvat een meer heuvelachtig gebied, met waarden tot +85 m TAW.¹⁵ Dit wordt duidelijk op het Digitaal Hoogtemodel waar de ligging van het plangebied aan de rand van de vallei van de Leie op de overgang naar hoger gelegen gebied duidelijk zichtbaar is (Plan 7).

De hoogtes binnen het plangebied schommelen tussen +15 en +18 m TAW. Hierbij ligt het grote zuidelijke bebouwde perceel duidelijk hoger, waarbij het licht afloopt in noordoostelijke richting. Het noordelijk deel ligt even hoog als de omringende akker- en weilanden en kent vermoedelijk nog de oorspronkelijke hoogte. Er kan op basis van de reeds uitgevoerde landschappelijke boringen in de eerdere archeologienota gesteld worden dat bijna het volledige zuidelijke terrein in kader van de aanleg van het waterproductiecentrum in enige mate opgehoogd en geroerd werd.¹⁶ Zowel het Digitaal Hoogtemodel als het hoogteprofiel dwars over het oosten van het terrein kunnen dit bevestigen. Hierbij is ook de laagte ter hoogte van de beek binnen het plangebied duidelijk op te merken (Plan 8 en Figuur 4).

Het terrein ligt in het Leibekken en bevindt zich onmiddellijk ten noorden van het Kanaal Kortrijk-Bossuit. Zoals hierboven vermeld, stroomt binnen het plangebied een niet-geklasseerde waterloop, die verderop uitmondt in de Pluimbeek. De Pluimbeek en de nabijgelegen Keibeek wateren op hun beurt af naar de Gaverbeek die aan de grens tussen Harelbeke en Kuurne uiteindelijk uitmondt in de Leie.

¹⁵ JACOBS et al. 1999

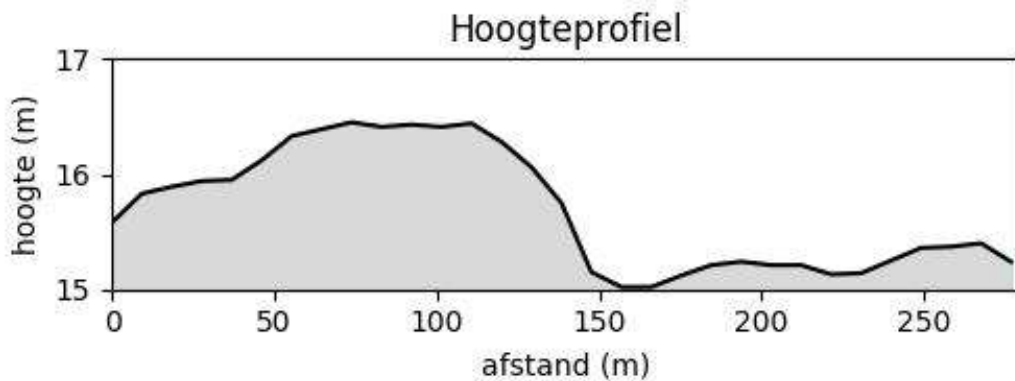
¹⁶ VAN BAELEN et al. 2019

Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:250; 24/01/2025).

Plan 8: Plangebied en hoogteverloop (in het oosten) op het DHM (digitaal; 1:250; 24/01/2025).

Figuur 4: Hoogteverloop terrein oostelijke zone, van zuid naar noord.

Landschappelijke situering¹⁷

Fysisch-geografisch maakt Harelbeke zowel deel uit van het lemige Leie-Schelde-interfluvium (ten zuidoosten van de alluviale Leivevallei), als van het zandlemige Land van Roeselare-Kortrijk, meer bepaald het Hoogland van Hulste (ten noordwesten van de alluviale Leivevallei). Dit gebied bevindt zich op de overgang tussen het dekzandgebied in het noorden en het loessgebied in het zuiden.

Het plangebied bevindt zich aan de rand Vlaamse vallei, dit is een opgevuld rivierdal van pleistocene ouderdom dat op deze locatie ongeveer 8 km breed is. De dikte van deze opvullingen bedragen hier ongeveer 1 tot 6 m, elders zijn ze beduidend dikker. Deze alluviale laagvlakte tussen Leie en Schelde bestaat in principe uit twee brede valleien die zich evenwijdig in zuidwest-noordoostelijke richting oriënteren. Beide kennen een opvallend vlak reliëf, dat varieert tussen +10 m en +20 m TAW. Het heuvelgebied net ten zuiden strekt zich uit over heel het zuidoosten van West-Vlaanderen, van Moeskroen over Anzegem tot Kruishoutem en scheidt de valleivlakte van de Schelde van deze van de Leie. Gemiddeld is deze heuvelrug tussen 40 m en 50 m hoog.

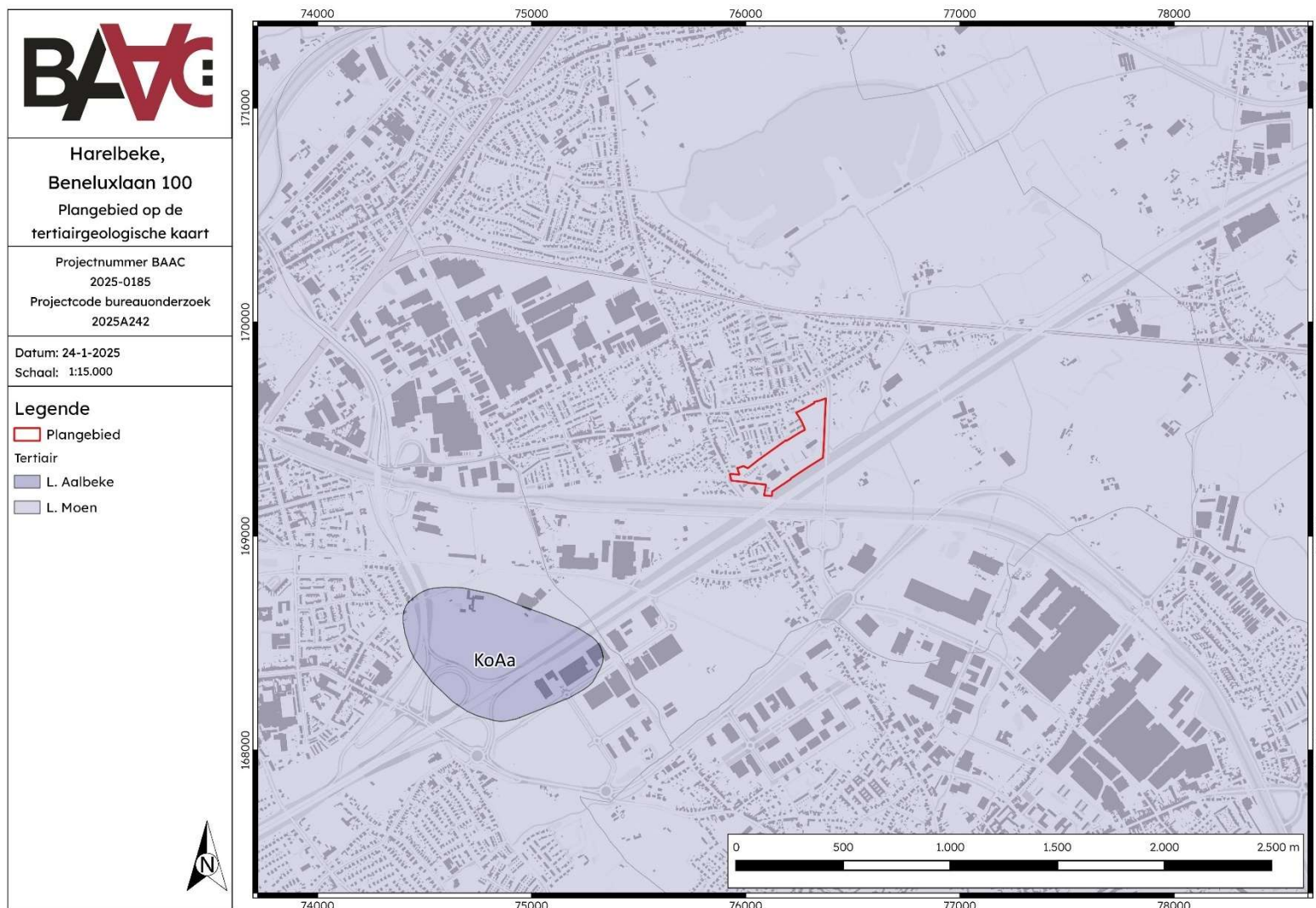
Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving en het plangebied zelf worden gekenmerkt door afzettingen van Lid van Moen (KoMo; Plan 9).

Deze heeft een vroeg-eocene ouderdom en maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk. Het betreft een heterogene siltige tot zandige kleiafzetting met *Nummulites planulatus*. Deze zandhoudende klei weerspiegelt een lichte regressie. Het onderscheid met de homogene kleiige afzetting van het Lid van Saint-Maur is niet altijd zo duidelijk, omdat in het Lid van Moen homogene kleiige lagen van enkele meter dikte voorkomen. Wanneer deze kleilagen niet volledig doorboord worden, is het niet duidelijk of ze nog deel uitmaken van het Lid van Moen of reeds tot het Lid van Saint-Maur behoren.¹⁸

¹⁷ DE GEYTER 1999; ANTROP et al. 2002; BOGEMANS 2007

¹⁸ JACOBS & DE CEUKELAIRE, 1997, p.27

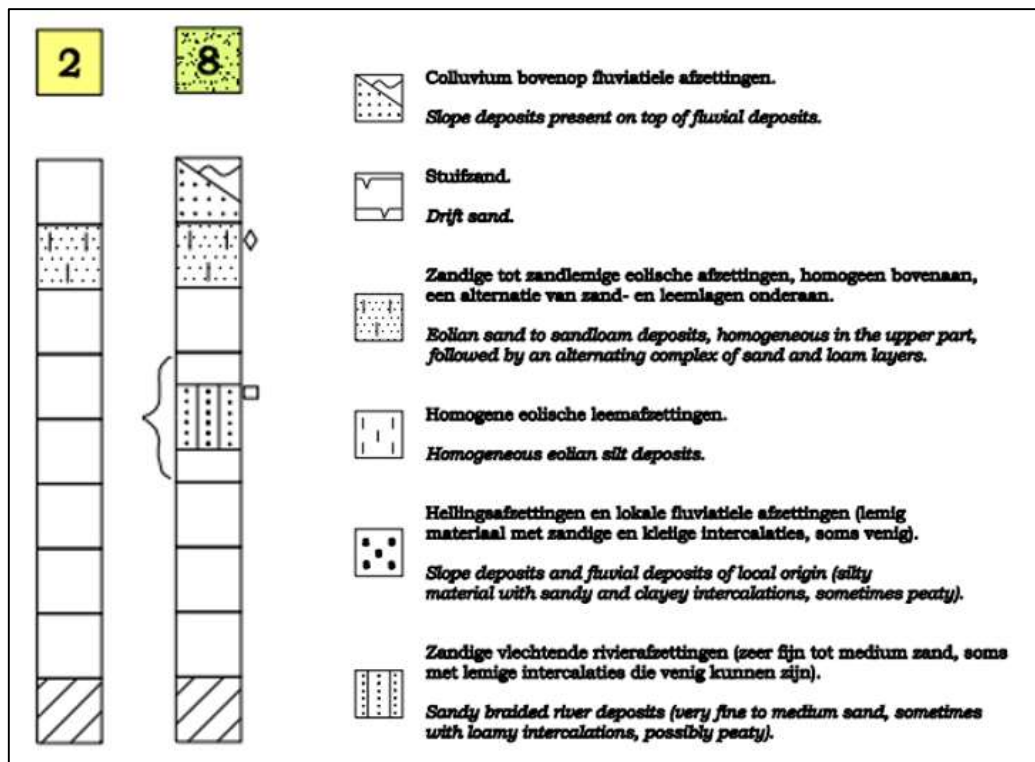
Plan 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:250; 24/01/2025).

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltypes 2 en 8 (Plan 10). De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

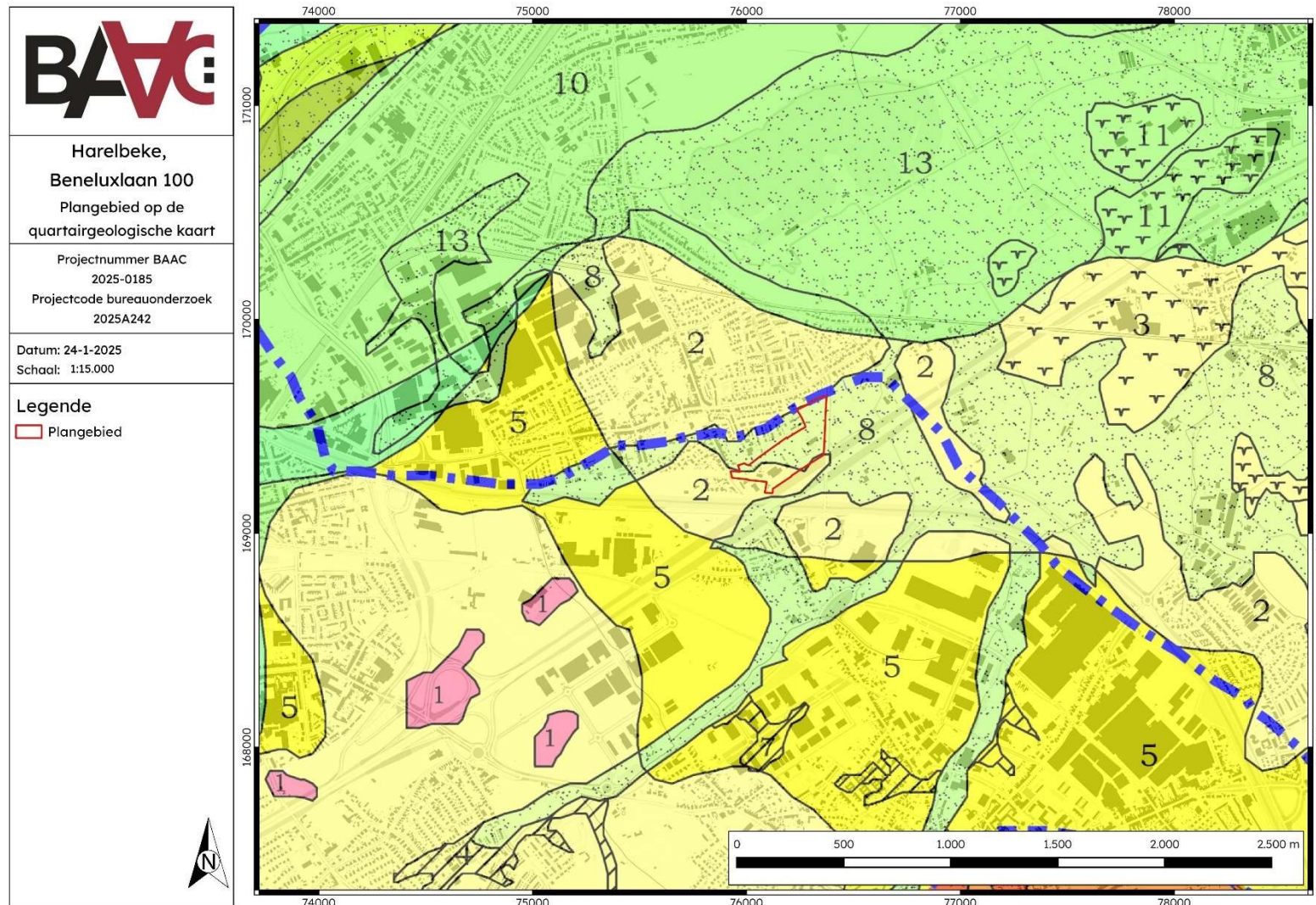
Type 2 situeert zich in het uiterste zuiden van het terrein en wijst op de aanwezigheid van hellingsafzettingen en/of zandige tot lemige eolische afzettingen die behoren tot de Formatie van Gent. Deze dateren uit het weichseliaan of het vroeg-holoceen.

De rest van het terrein ligt binnen type 8, hier bevinden zich bovenop deze eolische afzettingen nog colluviale afzettingen uit het holoceen en mogelijk ook uit het tardiglaciaal. Onderaan de sequentie kunnen verder ook fluviatiele afzettingen uit het weichseliaan voorkomen. Ze behoren tot de Formatie van Eeklo en tonen zich als zandige vlechtende rivierafzettingen in een fijn tot medium zand.

Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.¹⁹

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2022

Plan 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:250; 24/01/2025).

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als volgende types (Plan 11).

OB: Bebouwde zones.

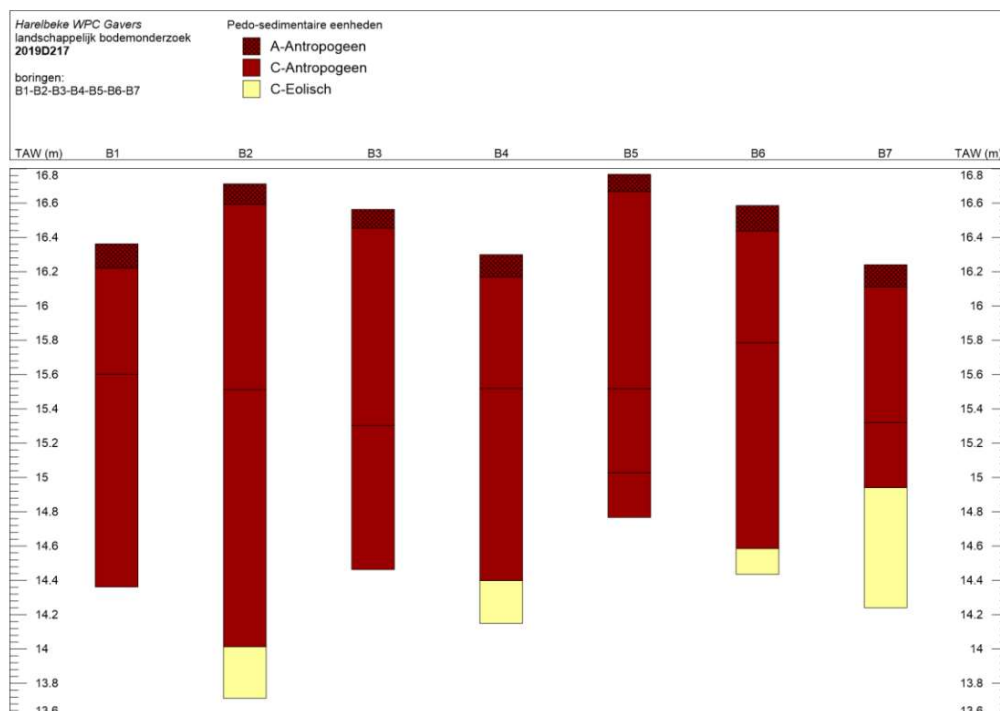
Pdp: matig natte licht zandleembodem zonder profiel.

Pdc: matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont.

Lep: natte zandleembodem zonder profiel.

Ldp: matig natte zandleembodem zonder profiel.

Echter, uit de uitgevoerde boringen binnen het zuidelijk deel van het terrein (AN ID11217²⁰), is geweten dat alle profielen tot op een diepte van ongeveer 2 m opgebouwd zijn uit antropogene pakketten. Doorheen dit pakket worden eveneens puinfragmenten aangetroffen van diverse oorsprong (keramiek, bouw materiaal, plastic). In een aantal boringen werd onderaan de natuurlijke bodem geraakt, het gaat om eolische afzettingen in homogeen lemig zand met een beige tot grijsblauwe kleur. Op basis hiervan wordt duidelijk dat het terrein deels opgehoogd werd, anderzijds vertegenwoordigen deze antropogene pakketten ook deels verstoringen van het oorspronkelijk niveau. Dit betekent dat enige archeologische waarden reeds in zekere mate of volledig zijn verstoord.²¹ De hierboven verwachte bodems in die zone, gelden niet langer.

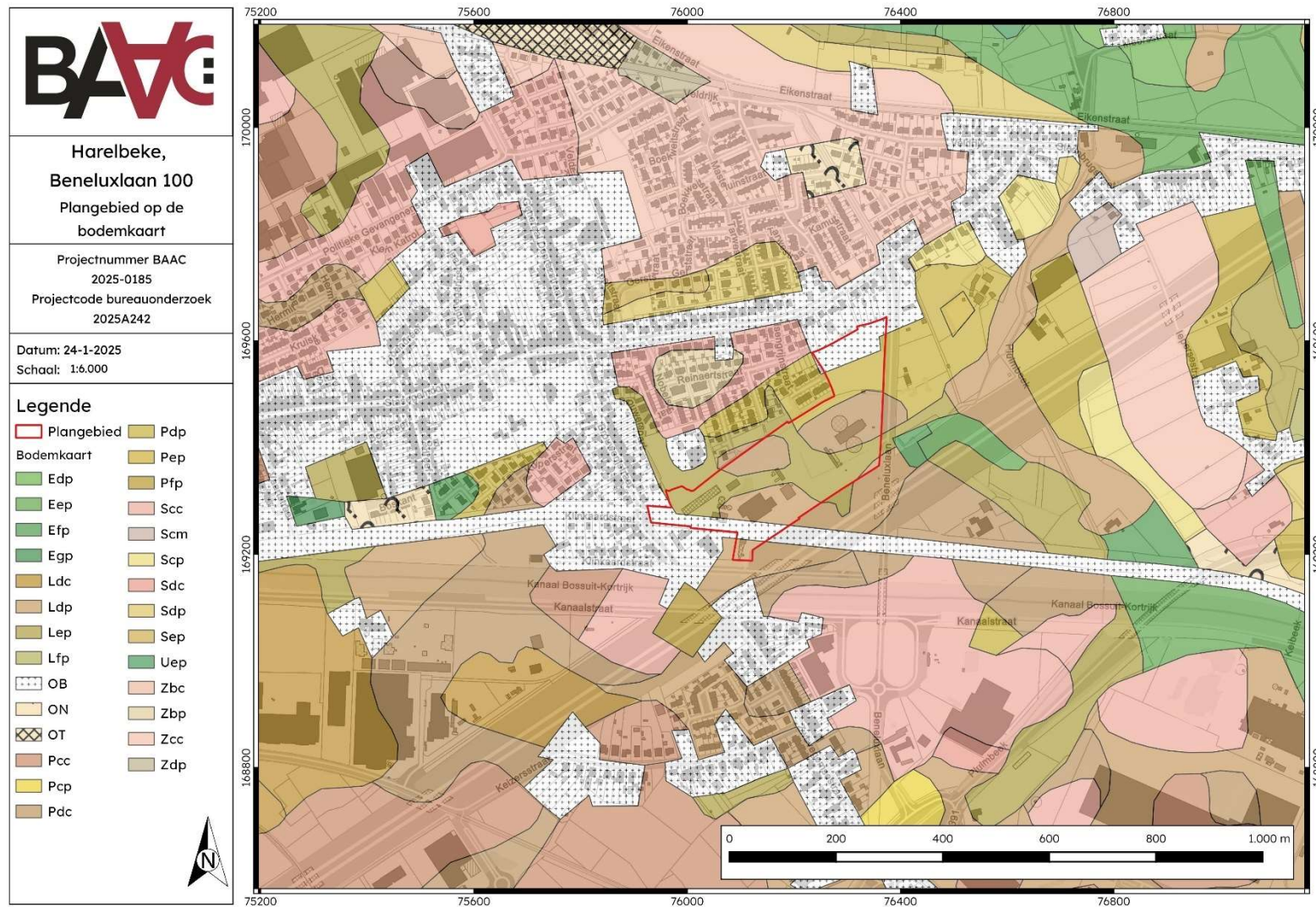

Figuur 6: Synthese uitgevoerde boringen, centraal binnen het zuidelijk perceel.²²

²⁰ VAN BAELEN et al. 2019

²¹ VAN BAELEN et al. 2019

²² VAN BAELEN et al. 2019

Plan 11: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:250; 24/01/2025).

2.2.2 Historisch kader

Harelbeke is een gemeente ten noordoosten van Kortrijk, in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen en is sinds 1977 gefusioneerd met Bavikhove en Hulste.²³

De oorspronkelijke rivierloop van de Leie werd ten behoeve van het scheepvaartverkeer gewijzigd en vervangen door een gekanaliseerde waterweg. De oorspronkelijke stadskern van Harelbeke ontwikkelde zich op de rechter Leie-oever, nabij de monding van de Arentsbeek (of Arelbeek) in de Leie. Langs de Hazebeek-Haviksbeek-Paddebeek ontwikkelden zich Hulste en Bavikhove, respectievelijk op de linker- en rechteroever.²⁴

Oudste geschiedenis en bewoning

De aanwezigheid van artefacten in silex, voornamelijk op de hoger gelegen oevers van de Gavers (ten zuidoosten van het plangebied), toont aan dat de omgeving van Harelbeke reeds vanaf het epipaleolithicum bewoond werd. Vondsten of vindplaatsen uit het neolithicum, de bronstijd of de ijzertijd zijn relatief schaars in Harelbeke, dit is vermoedelijk gerelateerd aan de stand van het archeologisch onderzoek. De integratie in het grote Romeinse Rijk betekende grote sociale en economische veranderingen. Tijdens de Romeinse periode liepen vermoedelijk twee hoofdbanen door het grondgebied van Harelbeke: de weg van Cassel naar Tongeren (over Kortrijk en Stasegem naar Oudenaarde) en een weg op de oostelijke Leieoever. Deze waren verbonden met kleinere landwegen, waaraan ook de bewoning kan gekoppeld worden. Tal van sporen van gebouwen werden aangetroffen, naast een groot aantal graven, waterputten,... Tijdens recent archeologisch onderzoek werd de kern van de Romeinse vicus gelokaliseerd.²⁵

De oudste vermelding van Harelbeke komt voor in 629 als 'Harlebecca'. Er zijn drie mogelijke verklaringen voor de benaming. Ten eerste zou het Germaanse '*harula*' zandige heuvelrug betekenen. Een tweede mogelijkheid is dat 'harel' via 'akar' afgeleid is, wat glanzend betekent, Harelbeke zou dan glanzende beek betekenen. Of 'harla' is een variant van 'har(w)' (droog, hard, ruw). Harelbeke kan dan ruw water betekenen. Een derde verklaring zou zijn dat Harelbeke werd afgeleid van 'harula', vlasvezel. Uit de etymologie blijkt dat Harelbeke teruggaat tot de 7de eeuw, maar de oudste archeologische sporen dateren uit de volle middeleeuwen (11de-12de eeuw).²⁶

9de – 10de eeuw

Het middeleeuwse grondgebied bevond zich gedeeltelijk in het Methelawoud, dat in de 10de eeuw eigendom was van de Gentse Sint-Pietersabdij. Tijdens de 11de-12de eeuw lieten de eigenaars het woud rooien in functie van de landbouw. Waarschijnlijk ontstond tijdens de 9e eeuw een eerste bidplaats in Harelbeke. Op het einde van de 9de eeuw werd Harelbeke eigendom van graaf Boudewijn II. Binnen het grafelijk domein kwamen onder andere een grafelijke spijker, banmolens en een leenhof voor. De grafelijke residentie bevond zich mogelijk op een vlakke zandrug ten oosten van de kerk. Tijdens een opstand van de Kortrijkzanan omstreeks 922 werd Harelbeke verwoest.²⁷

²³ IOE 2025, ID125007; ID125008

²⁴ IOE 2025, ID125007

²⁵ IOE 2025, ID125008

²⁶ IOE 2025, ID125008

²⁷ IOE 2025, ID125008

10de – 11de eeuw

In de eerste helft van de 10de eeuw behoorde Harelbeke tot de kasselrij Kortrijk. De parochie Harelbeke bestond uit Harelbeke-binnen (het schependom) en Harelbeke-buiten. Harelbeke-binnen, situeerde zich tussen de Leie in het zuidwesten, de Stedestraat in het noordwesten, de Oostwijk in het noordoosten en de Eiland- en Arendswijk in het zuidoosten. De tweeledige stadskern werd opgesplitst in de heerlijkheid Ten Doorne (rond de Sint-Salvatorskerk) en het Vrije. De Arends- of Arelbeek, opgevuld tijdens de 16de eeuw, vormde de scheiding. De verbinding tussen Kortrijk en Gent liep dwars door de stadskern. De historische Oost- en Westwijk bevonden zich respectievelijk ten noordoosten en zuidwesten van de stadskern. Deze feodale structuur met de verschillende heerlijkheden zou blijven bestaan tot op het einde van de 18de eeuw.

In de 11de eeuw werd in de Leie een zwaaiikom aangelegd en op de Leieoever werden banmolens gebouwd (in de huidige Watermolenstraat). Deze werden voor het eerst vermeld in 1125 ('in molendis apud Herlebecam'). In 1100 werd Harelbeke een grafelijke stad en kreeg het een stadhuis. De omwalde hoeve Te Halle' vormde tijdens de middeleeuwen de belangrijkste heerlijkheid.²⁸

13de – 14de eeuw

Tijdens de 13de en de 14de eeuw veranderde de grafelijke heerlijkheid Harelbeke meermaals van eigenaar. In 1335 kreeg de stad het recht om aan lakennijverheid te doen om ze te helpen zich te herstellen na de schade aangericht door de Gentse opstandelingen. Tussen 1387 en 1393 werd een nieuwe westmolen gebouwd. Dit was een stenen graanwatermolen met rieten dak.²⁹

15de – 16de eeuw

De oost- of zoutputmolen werd tijdens de eerste helft van de 15de eeuw niet meer gebruikt. In 1564 werd de molen opnieuw vermeld in teksten. Vanaf 1413 was sprake van het klooster van de Heilige Augustinus (aan de huidige Markstraat). In dezelfde periode werd een koren- en oliewatermolen gebouwd en werd ook het schepenhuis opgericht. Na een grote brand in 1477 nam de welvaart van de stad echter af. In de daaropvolgende periode werd de stad meermaals gedeeltelijk vernield en nadien heropgebouwd, als gevolg van de conflicten tussen Harelbeke en Kortrijk. In de laatste decennia van de 16de eeuw zijn het onrustige tijden met het opkomende protestantisme, de beeldenstorm en de reactie van de katholieke Spaanse vorsten. Alsook de pest eiste een zware tol.³⁰

17de eeuw

Na het Twaalfjarig Bestand (1609-1621), tijdens de regering van de aartshertogen Albrecht en Isabella, volgden de oorlogen elkaar opnieuw op. Niettemin werden bouwwerken opgericht die het uitzicht van het 17de-eeuwse Harelbeke bepaalden, onder andere het toenmalige Marktplein werd volgebouwd.³¹

²⁸ IOE 2025, ID125008

²⁹ IOE 2025, ID125008

³⁰ IOE 2025, ID125008

³¹ IOE 2025, ID125008

18de eeuw

De Spaanse Successieoorlog (1701-1714) liet een spoor van vernieling achter. Vanaf 1716 startte de aanleg van een steenweg tussen Kortrijk en Gent. Deze viel in Harelbeke samen met de Kortrijksesteenweg en Kortrijksestraat. De weg tussen Kortrijk en Harelbeke werd later rechtgetrokken en verbreed. Onder het bewind van keizerin Maria Theresia (keizerin van het Heilig Roomse Rijk tussen 1745-1765) bloeide de economie, wat zich weerspiegelde in de (katholieke) bouwactiviteiten, met de bouw van onder andere een nieuwe proosdij en een nieuwe kerk, naast de bouw van heel wat imposante woningen in de Oostwijk en de Westwijk.³²

19de eeuw

In de loop van de 19de eeuw onderging het landschap van Harelbeke grondige veranderingen, met onder andere de bouw van scholen en de oprichting van molens. Tussen 1830 en 1850 werd de westelijke watermolen verbouwd tot graanmaalterij. Zowel de oostelijke als de westelijke molen werden na een brand heropgebouwd, ook het schepenhuis werd uitgebreid. In 1839 werd op het grondgebied van Harelbeke de spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent aangelegd en in de periode 1859-1861 startte men met de aanleg van het kanaal Kortrijk-Bossuit. Tijdens de 19de eeuw kende Harelbeke een bloeiende tabaks- en vlasnijverheid.³³

20ste eeuw – 21ste eeuw

De opening van de nieuwe tramlijn, vanaf het station van Kortrijk tot aan de Scheldekaai in Antwerpen vond plaats in 1912 en in 1932 werd deze geëlektrificeerd. In de jaren 1960 verdween de tramlijn. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Harelbeke bezet door de Duitsers en moesten gebouwen ontruimd worden voor de Duitse soldaten. Het interbellum werd gekenmerkt door een verdere groei van de nijverheid in Harelbeke, waaronder de textielnijverheid.³⁴

Na de Tweede Wereldoorlog onderging de stadskern van Harelbeke grondige veranderingen; onder andere de bouw van sociale woonwijken (Arendswijk, ter hoogte van de Gaversstraat en Zuidstraat), nieuwe schoolgebouwen en het herstellen van de katholieke gebouwen bleek belangrijk. In 1950 werd de Arendsbeek, die de functie van afvoer van afvalwater had, overwelfd. Het kanaal Kortrijk-Bossuit werd in 1970 rechtgetrokken en gekalibreerd om toegang te verlenen aan grotere schepen.³⁵

2.2.3 Cartografische bronnen

Villaret (1745-1748)

Op de Villaretkaart (Plan 12) staat het plangebied tussen twee wegen, ter hoogte van het gehucht 'Stasseghem' afgebeeld. De meest oostelijke baan lijkt het terrein van noord naar zuid te kruisen. In het westen van het terrein staat een bos ingetekend en verder zijn enkele percelen aangeduid. Rondom het plangebied zijn verschillende hoeves en woningen gelegen, de betrokken percelen binnen het terrein zijn echter onbebouwd. Meer naar het oosten stroomt een naamloze beek, die overeenkomt met de huidige Pluimbeek.

³² IOE 2025, ID125008

³³ IOE 2025, ID125008

³⁴ IOE 2025, ID125008

³⁵ IOE 2025, ID125008

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaart (Plan 13) geeft een gelijkaardig beeld. Het gebied ten zuidoosten van de bewoningskern van 'Staseghem' wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van akkers omzoomd door hagen en bomenrijen, een aantal onverharde wegen geflankeerd door bomen en een verspreide bewoning. Drie hoevedomeinen, die bestaan uit drie tot vijf gebouwen, bevinden zich onmiddellijk naast of (deels) in het plangebied. De site met walgracht ligt buiten het terrein. Beide andere, respectievelijk in het noorden en westen van het plangebied, worden omringd door bomen. De oostelijke weg op de Villaretkaart wordt hier afgebeeld als een kleine, eerder onverharde vertakking naar een vierde hoevedomein.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen (Plan 14) is het bovenvermelde hoevedomein met gracht 'Ferme Eeckhout' aan de noordelijke rand van het projectgebied nog duidelijk zichtbaar. De walgracht is uitgebreid en het plangebied lijkt het zuidelijke deel van een gracht te snijden. Verder omvat het terrein verschillende percelen en grenst in het westen aan de Steenweg van Harelbeke naar Zwevegem 'Chemin n° 3'. De Pluimbeek is nu gekend onder de naam 'Steenbruggebeek'.

Popp (1842-1879)

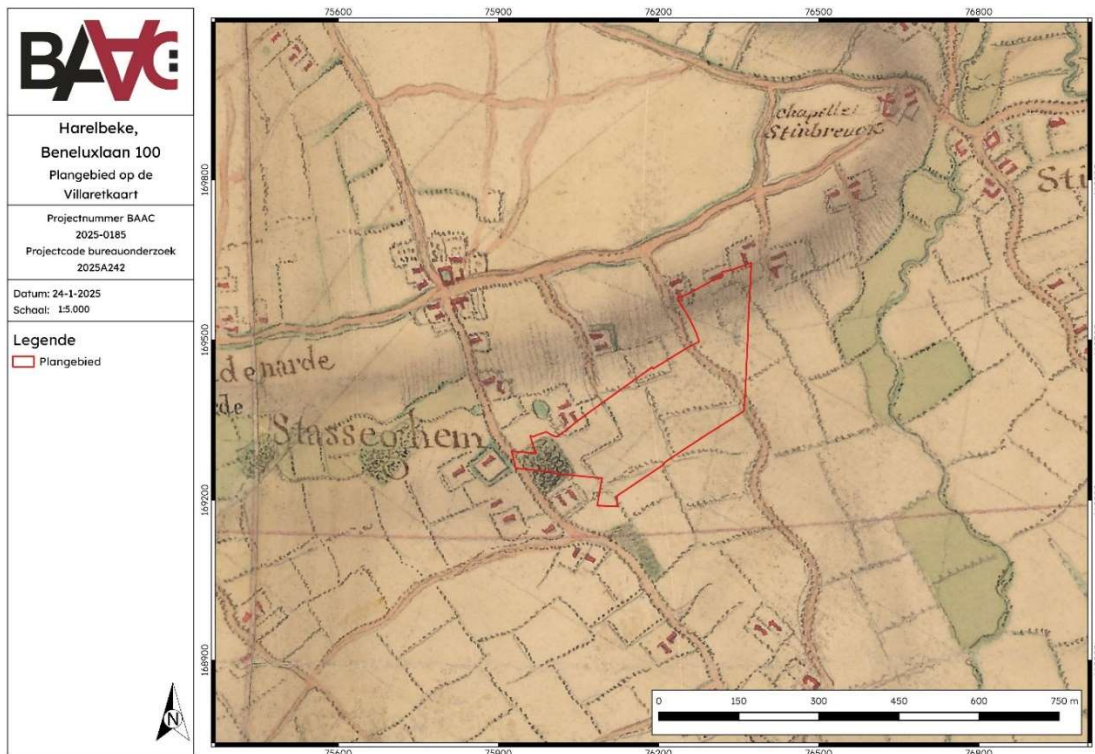
De Poppkaarten (Plan 15) beelden een gelijkaardige situatie af. Zowel de Hoeve Eeckhout of als de twee naburige hoevedomeinen zijn weergegeven. Het is onduidelijk of de hoeves net ten oosten en westen, de constructies zichtbaar op de Ferrariskaart ofwel nieuwe constructies betreffen. Het kanaal dat omstreeks 1861 aangelegd werd, is nog niet zichtbaar op deze kaart.

Topografische kaart 1904

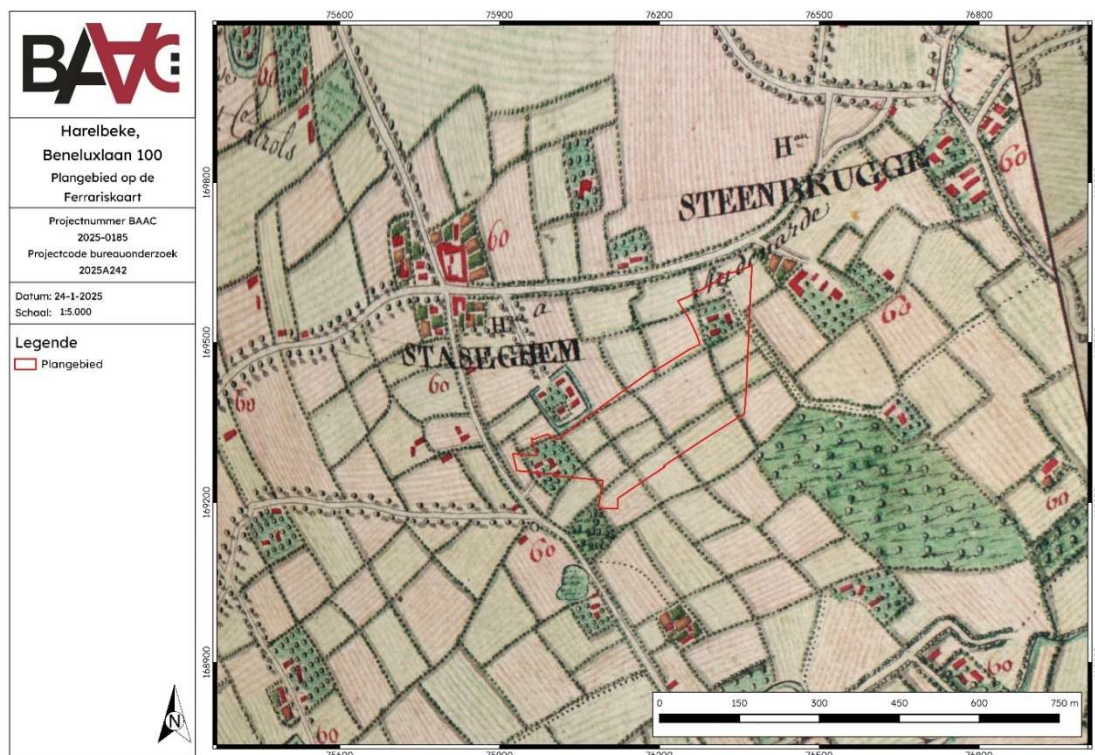
Op de topografische kaart uit 1904 (Plan 16) is de positie van het Kanaal Kortrijk-Bossuit in het zuidelijke deel van plangebied dan wel weer duidelijk zichtbaar, de ligging ervan zal later nog licht verschuiven. Ook het hoevedomein langs de noordelijke rand is nog in gebruik. Binnen het terrein worden verschillende percelen aangeduid, deze zijn allemaal onbebouwd. Net ten westen kruist de steenweg naar 'Swaevghem' het kanaal, hier staat de brug 'Pont Levis Nr. 3' aangeduid.

Topografische kaart 1969

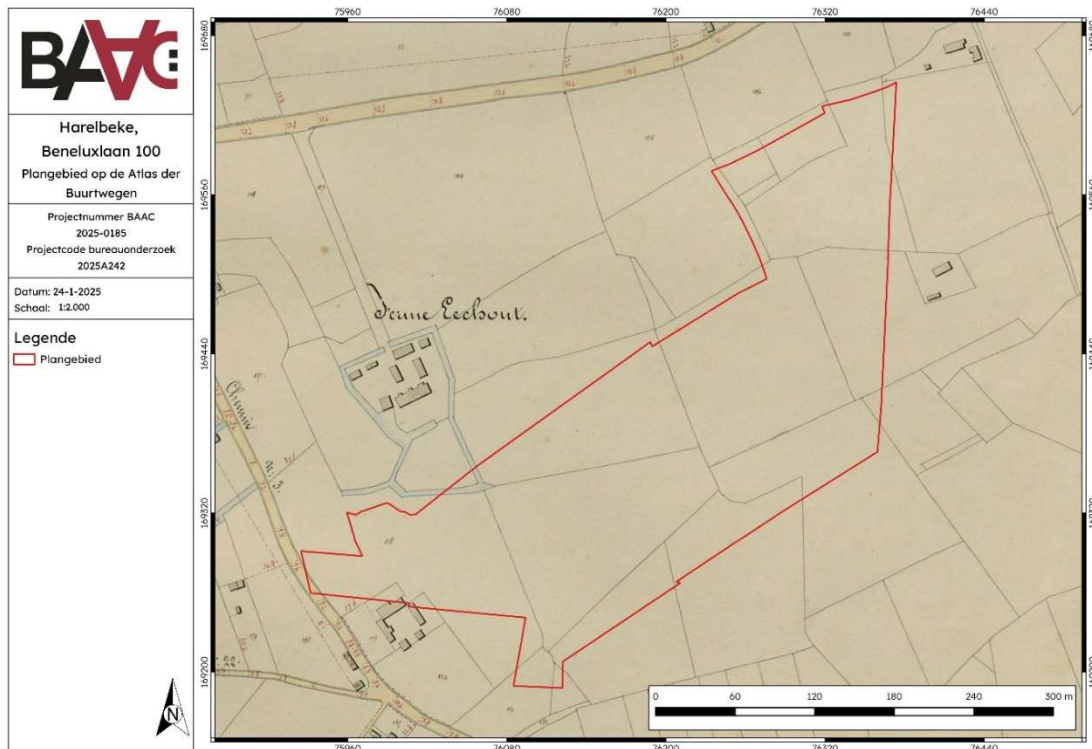
Zowel de locatie van de steenweg, de brug en de noordelijke ligging van het kanaal blijven gelijkaardig op de topografische kaart uit 1969 (Plan 17). De grootste veranderingen situeren zich binnen het terrein, verschillende kleine waterlopen doorkruisen het zuiden en binnen het noordelijke perceel wordt nu een woning afgebeeld.

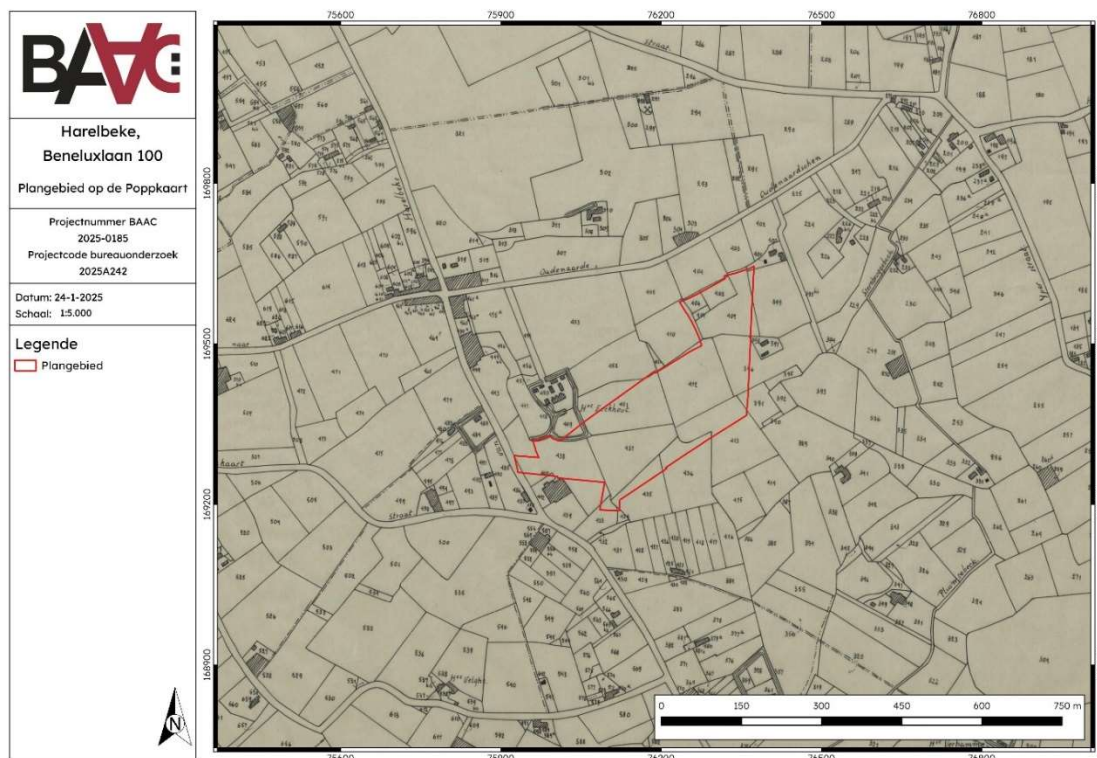
Plan 12: Plangebied op de Villaretk kaart (analoog; onbekend; 24/01/2025).

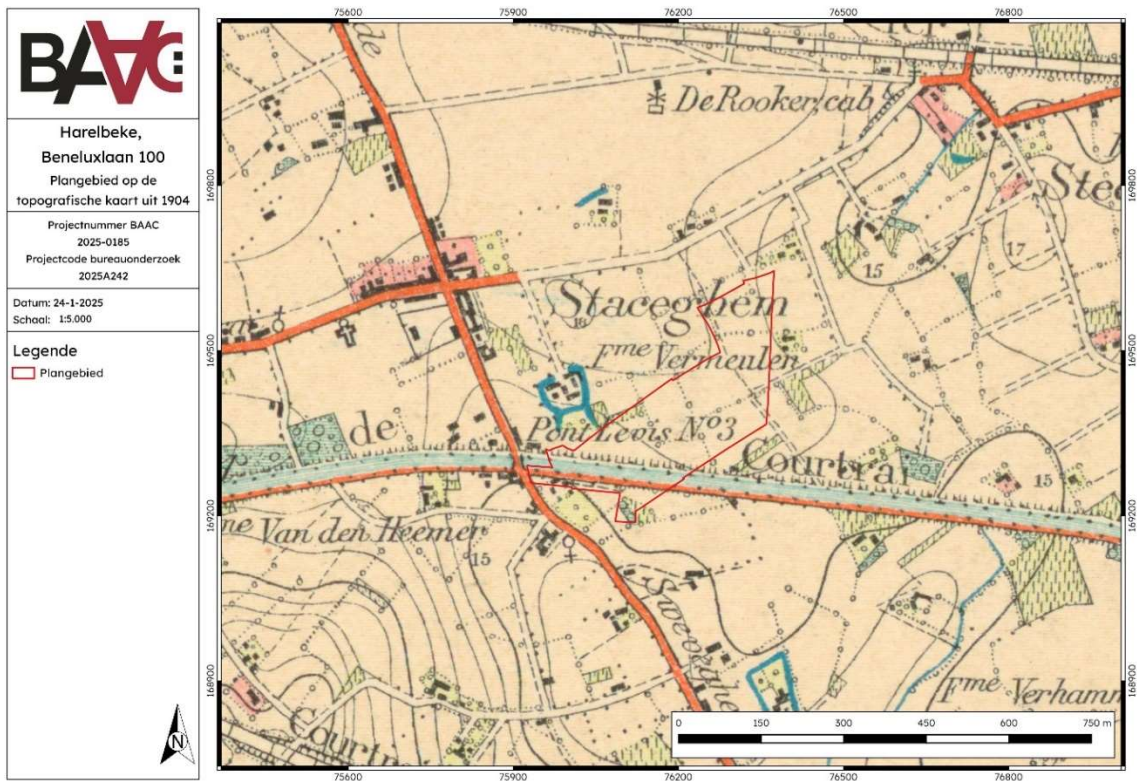
Plan 13: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 24/01/2025).

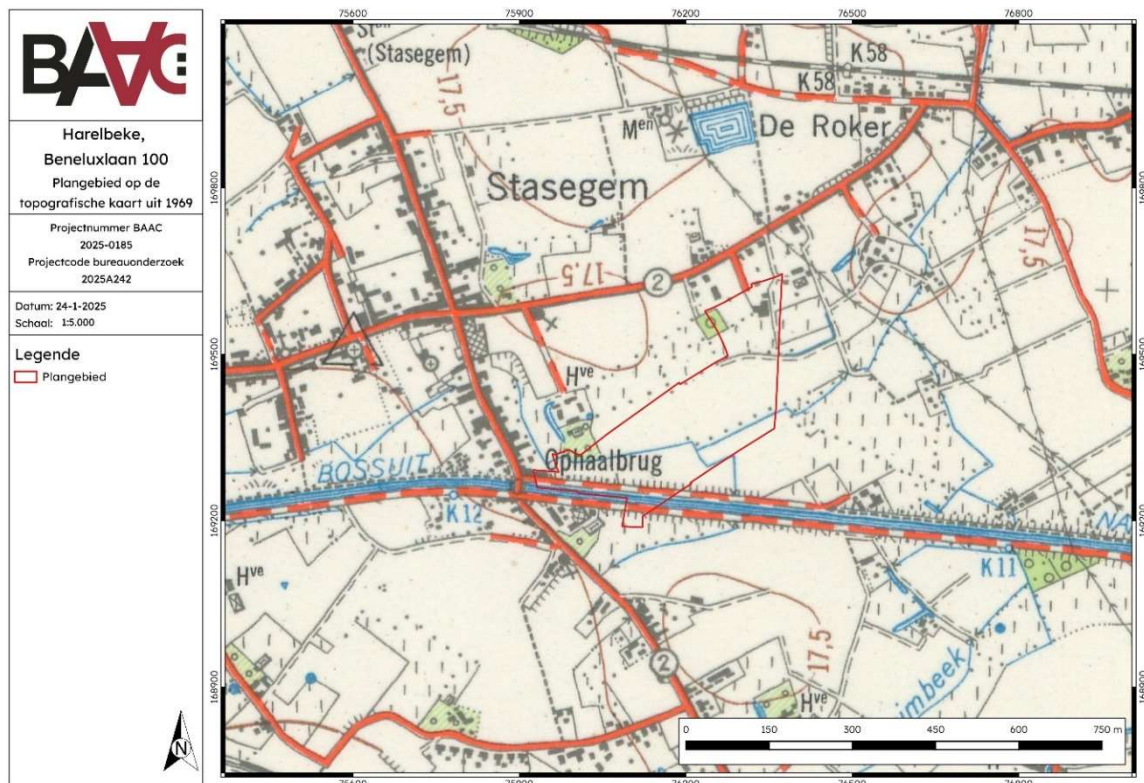
Plan 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 24/01/2025).

Plan 15: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 24/01/2025).

Plan 16: Plangebied op de topografische kaart uit 1904 (analoog; 1:10.000; 24/01/2025).

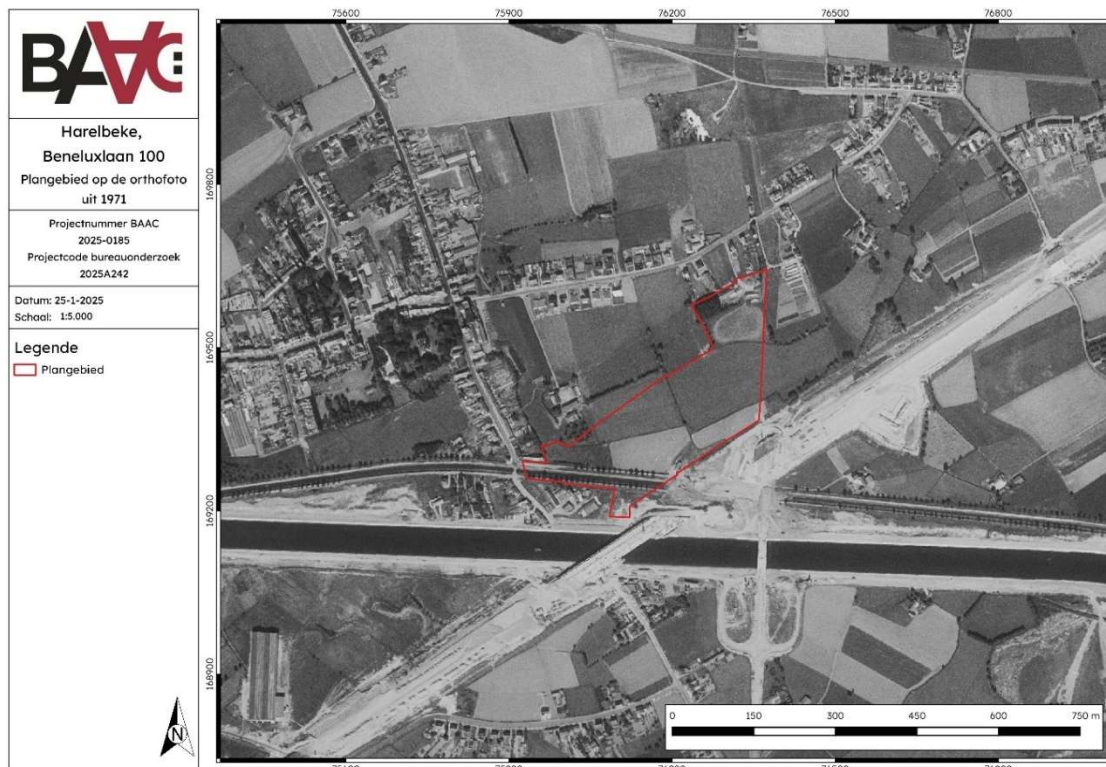
Plan 17: Plangebied op de topografische kaart uit 1969 (analoog; 1:10.000; 24/01/2025).

2.2.4 Orthofotografische bronnen

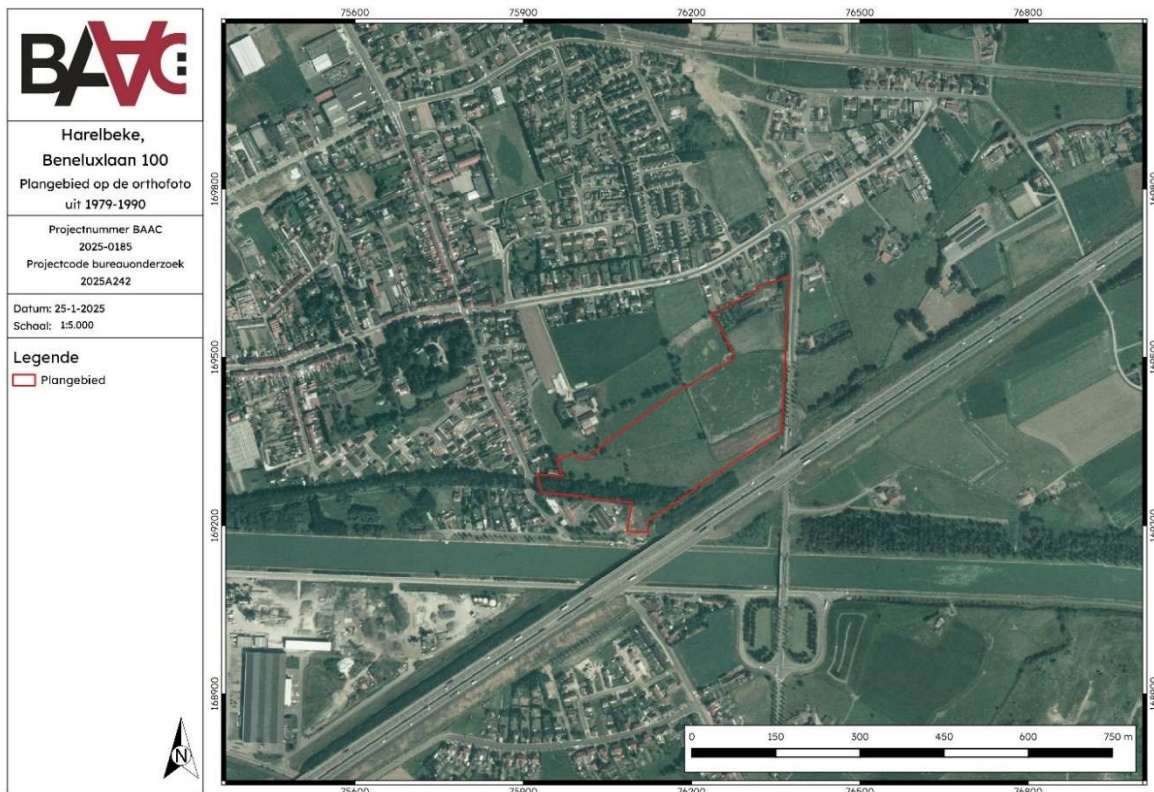
De verschillende luchtfoto's geven aan dat sinds het einde van vorige eeuw tot op heden een aantal belangrijke wijzigingen gebeurd zijn binnen het plangebied en de directe omgeving.

De vroegst beschikbare orthofoto uit 1971 (Plan 18) toont verschillende percelen in gebruik als akker- en grasland ter hoogte van het terrein. Net zoals op de laatste topografische kaart is er binnen het noordelijke perceel bebouwing en enige activiteit op te merken. Het oude Kanaal Kortrijk-Bossuit loopt nog steeds doorheen het zuidelijke deel van het gebied. In 1970 werd dit kanaal drooggelegd en wordt een deel van het traject tussen de grens met Kortrijk en de grens met Zwevegem rechtgetrokken en verbreed. Ook op deze orthofoto is de loop van het nieuwe kanaal reeds zichtbaar, iets ten zuiden van het terrein. Verder zijn op dezelfde opname ook al de werken opgenomen voor de aanleg van de E3 (of E17) die in datzelfde jaar in gebruik zal worden genomen.

Op de luchtfoto uit 1979 tot 1990 (Plan 19) is ter hoogte van de oude kanaalbedding in het zuiden van het plangebied een beboste zone weergegeven. Deze maakt deel uit van het zogenaamde Kanaalbos dat in 1974 werd aangelegd in de drooggelegde oude kanaalbedding. De autosnelweg is volledig afgewerkt en in gebruik genomen. Ten oosten van het plangebied is nu ook de Beneluxlaan aangelegd. De bebouwing binnen het noordelijke perceel lijkt nog steeds aanwezig. De rest van het terrein blijft in gebruik als grasland en ten noordwesten neemt de bebouwing in de woonwijk gestaag toe.

Plan 18: Plangebied op de orthofoto uit 1971 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).

Plan 19: Plangebied op de orthofoto uit 1979-1990 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).

Plan 20: Plangebied op de orthofoto uit 2008-2011 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).

Rond 2000-2003 verschijnen de eerste constructies in de westelijke helft van het plangebied, net als een waterplas en verschillende verharde zones. Op de opname rond 2008-2011 (Plan 20) zijn ook de twee bijkomende cilindervormige gebouwen in het oostelijke deel aanwezig. Op dit moment is de woning binnen het noordelijke perceel nog steeds zichtbaar. Op de meest recente orthofoto zijn in het zuidelijk deel nog verschillende constructies bijgebouwd, het is duidelijk dat in deze zone reeds verschillende bodemroerende ingrepen zijn uitgevoerd. De woning in het noorden is tegenwoordig ook niet meer aanwezig, binnen dit deel hebben op basis van deze informatie geen grootschalige verstoringen plaatsgevonden.

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf aan de Beneluxlaan 100 in Harelbeke zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 21).³⁶ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 2).

Uit het overzicht van de CAI-waarden blijkt het te gaan om resten en vindplaatsen uit zowat alle perioden, gaande van de steentijd tot de nieuwste tijd. Op de oevers van de Gaverbeek, op enige afstand ten noordwesten van het terrein, bevindt zich een concentratie aan vindplaatsen met resten uit de steentijd. Ook dichterbij het plangebied zijn twee vindplaatsen met resten uit het finaal paleolithicum (CAI ID76531) en algemeen uit de steentijd (CAI ID988235) aangetroffen.

Resten uit de metaaltijden zijn vooral gekend via opgravingen in de Collegewijk en via recentere proefsleuvenonderzoeken en opgravingen aan de grens met Kortrijk en ten noorden van het plangebied. Ter hoogte van de Evolis-zone aan de Luipaardstraat zijn tijdens verschillende onderzoeken resten uit deze periode gevonden, het gaat onder andere om resten van kringgreppels, gebouwen en verschillende vondsten (CAI ID77109 en ID990457). Tijdens de Romeinse periode ontwikkelde zich op het grondgebied van Harelbeke een dorp van aanzienlijke omvang, dit gebeurde door de gunstige ligging aan de heirbaan van Cassel naar Tongeren en een tweede weg op de oostelijke oever van de Leie. Ter hoogte van de Collegewijk, ten noorden van het plangebied, werden belangrijke resten uit deze periode gevonden. Het gaat om verschillende gebouwplattegronden, brandrestengraven, waterputten en afvalkuilen. Op de vindplaatsen Goed Ter Halle (CAI ID74580) en Olmenlaan (CAI ID76104) werden meer dan 200 terracottabeeldjes gevonden, die in verband gebracht worden met een heiligdom.

Op minstens twee locaties in de omgeving zijn resten uit de vroege middeleeuwen gekend.; op de site Evolis II (CAI ID77108) betreft het Karolingisch aardewerk in een gracht. Aan de Steenbrugstraat (CAI ID208138), net ten noorden van het plangebied, zijn twee kuilen met aardewerk gevonden. Vindplaatsen uit de (late) middeleeuwen lijken het best vertegenwoordigd, het betreffen vooral sites met walgracht in de nabije omgeving van het plangebied. Het gaat onder andere om locaties aan de Harelbeekstraat (CAI ID72959), Beneluxlaan (CAI ID74566), de Politieke Gevangenenstraat (CAI ID74585) en de Ommegangstraat (CAI ID74586). Ten slotte zijn resten uit de nieuwe en nieuwste tijd eerder beperkt in aantal, uit de Wereldoorlogen worden sporadisch resten aangetroffen.

³⁶ CAI 2025

Grenzend aan het plangebied zijn reeds verschillende resten onderzocht. Vlakbij het noordelijk perceel kwam door middel van een proefsleuvenonderzoek een vindplaats met resten van een Romeinse nederzetting (paalsporen, kuilen) aan het licht (CAI ID163414). Vervolgens werd hier een opgraving uitgevoerd (CAI ID208138), waarbij niet alleen de verwachte sporen en enkele brandrestengraven uit deze periode werden aangetroffen, maar verder ook andere resten uit verschillende periodes. Het gaat onder andere om lithische artefacten opgespit in jongere sporen, een kringgreppel uit de bronstijd, gebouwplattegronden en spiekers uit de ijzertijd en de Romeinse vondsten en sporen. Daarnaast werden ook een mogelijke grafcontext uit de Merovingische periode en verschillende nederzettingssporen uit de Karolingische periode aangetroffen. Een rij paalkuilen dateert uit de late middeleeuwen en ook resten uit de Wereldoorlogen, zoals een bomkrater en een projectiel waren hier aanwezig.

Op het aansluitend perceel werd tijdens een andere opgraving een afvalkuil uit de ijzertijd gedocumenteerd (CAI ID75177). Iets oostelijker, aan de Steenbrugstraat (CAI ID74567) ligt een site met walgracht die teruggaat tot de late middeleeuwen. Een deel van de oorspronkelijke gebouwen en omgrachting is bewaard gebleven. Deze hoeve was ook steeds zichtbaar op de historische kaarten.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat in de omgeving en zelfs vlakbij het terrein, grenzend aan het noordelijk perceel, reeds verschillende archeologische sporen en vondsten uit zowat alle perioden gekend en onderzocht zijn. De kans dat een deel van deze resten doorlopen binnen het voorliggend plangebied is reëel.

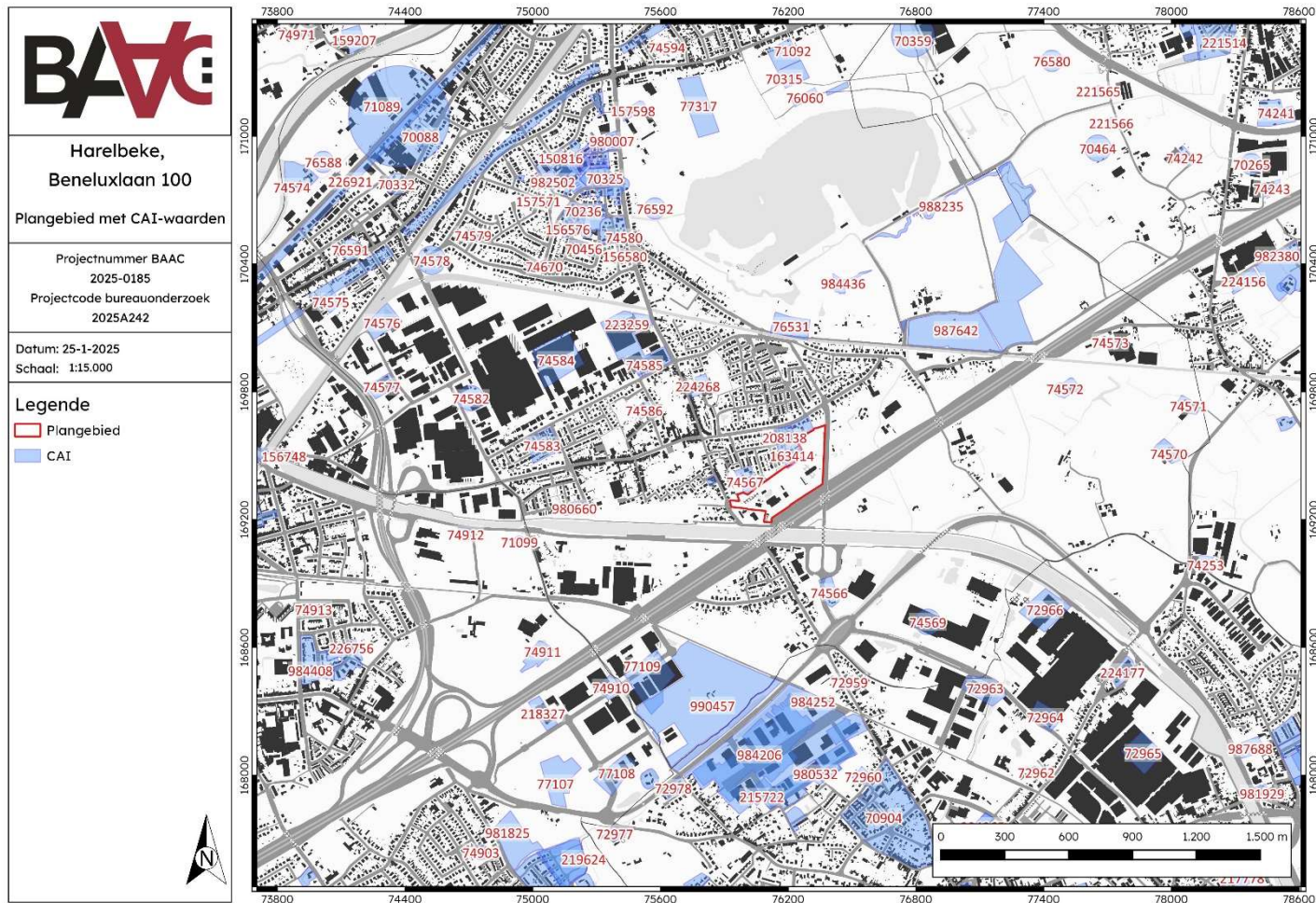
Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het plangebied.³⁷

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYPE	MATERIAAL	DATERING
76531	Gavers zuid (Ha 4)	Harelbeke	archeologische objecten	archeologische veldkartering	losse vondsten	lithisch materiaal	finaal paleolithicum
988235	Meersstraat Gaverbeek	Gaversstraat (Deerlijk), Meersstraat (Harelbeke)	archeologische objecten	verkennd en waarderend archeologisch booronderzoek	losse vondsten	vuursteen	steentijd
984206	Losschaert	Harelbeekstraat, Hinnestraat, Luipaardstraat, Pluim (Zwevegem)	archeologische objecten, grondsporen	archeologische opgravingen	(afval)kuilen, bouwmaterialen, brandrestengraven, erven, funeraire constructies, gebouwplattegronden, karrensporen, loopgraven, nederzettingen, paalsporen, poelen, schietstanden, vaatwerk, wapens en munitie, waterputten, wegen	aardewerk, glas, hout, lithisch materiaal, metaal, natuursteen, vuursteen	neolithicum, midden mesolithicum, vroege bronstijd, late ijzertijd, (midden-) Romeinse tijd middeleeuwen, nieuwe tijd, WO I
208138	Steenbrugstraat	Steenbrugstraat (Harelbeke)	archeologische objecten, grondsporen	archeologische opgravingen	bomkraters, brandrestengraven, (funeraire) gebouwen en structuren, greppels, indicaties vuursteenbewerking, kringgreppels, kuilen, losse vondsten, paalkuilen, poelen, wapens en munitie, werktuigen	aardewerk, houtskool, lithisch materiaal, metaal, vuursteen	laat neolithicum, bronstijd, ijzertijd, (midden-) Romeinse tijd, Karolingische periode, vroege en late middeleeuwen, WO I
223259	Generaal Deprezstraat 16	Generaal Deprezstraat (Harelbeke)	archeologische objecten, grondsporen	archeologisch vooronderzoek	depressies, grachten, indicaties vuursteenbewerking, kuilen, losse vondsten	aardewerk, houtskool, lithisch materiaal, vuursteen	steentijd, metaaltijden, nieuwe tijd, nieuwste tijd

³⁷ CAI 2025

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYPE	MATERIAAL	DATERING
75117	Steenbruggestraat	Steenbruggestraat (Harelbeke)	grondsporen	archeologische opgravingen, erfgoedonderzoek	afvalkuilen, beerputten		ijzertijd
990457	Evolis II	Evolis, Luipaardstraat, Oudenaardsesteenweg (Harelbeke)	grondsporen	proefsleuven	crematiegraven, kringgreppels, nederzettingen	aardewerk, houtskool, keramisch bouw materiaal, natuursteen, terra nigra, terra sigillata, verbrand bot (menselijk)	late bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd
163414	Stasegem-Steenbrugstraat	Steenbrugstraat (Harelbeke)	grondsporen	archeologisch vooronderzoek	(afwaterings)greppels, nederzettingen, paalkuilen, spijkers, vaatwerk	aardewerk	ijzertijd, Romeinse tijd, nieuwste tijd
77109	Evolis Zone III	Luipaardstraat (Harelbeke)	archeologische objecten, grondsporen	archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen	gebouwen en structuren, grachten, kuilen, nederzettingen, paalsporen, poelen, vaatwerk, waterputten	aardewerk, bot, houtskool, metaal	late ijzertijd, midden-Romeinse tijd, late middeleeuwen, nieuwe tijd
72959	Harelbeekstraat I	Harelbeekstraat (Zwevegem)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74566	Beneluxlaan I	Beneluxlaan (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74567	Steenbrugstraat 14	Steenbrugstraat 14 (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74569	Blokkestraat I (Harelbeke)	Blokkestraat (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74583	Stijn Streuvelsstraat I (Harelbeke)	Stijn Streuvelsstraat (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74584	Politieke Gevangenenstraat II	Politieke Gevangenenstraat (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYPE	MATERIAAL	DATERING
74585	Politieke Gevangenenstr aat I	Politieke Gevangenenstraat (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74586	Ommegangstra at I	Ommegangstraat (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		late middeleeuwen
74568	Brouwerijstraat 36	Brouwerijstraat 36 (Harelbeke)	onbepaald	erfgoedonderzoek	sites met walgracht		18de eeuw

Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³⁸ (digitaal; 1:250; 25/01/2025).

³⁸ CAI 2025

Ander archeologisch onderzoek in de regio

In de omgeving zijn niet alleen veel archeologische waarden gekend, er werd ook reeds zeer veel onderzoek uitgevoerd. In de tabel worden de meest relevante en dichtstbijzijnde archeologienota's en nota's opgenomen.

De twee archeologienota's die voor de beide percelen binnen het plangebied geschreven zijn, werden reeds hierboven bij de voorkennis besproken. Er werd geen verder onderzoek geadviseerd, omwille van de verstoringen op het ene perceel en de geplande ingrepen zonder impact op het bodemarchief anderzijds.

Meteen aangrenzend aan het noorden van het terrein werden enkele onderzoeken uitgevoerd, hierbij kwamen bewonings- en activiteitensporen uit verschillende perioden aan het licht. Deze werden hierboven bij de CAI reeds besproken en staan binnen onderstaande lijst niet opgenomen aangezien ze voor 2016 werden uitgevoerd.

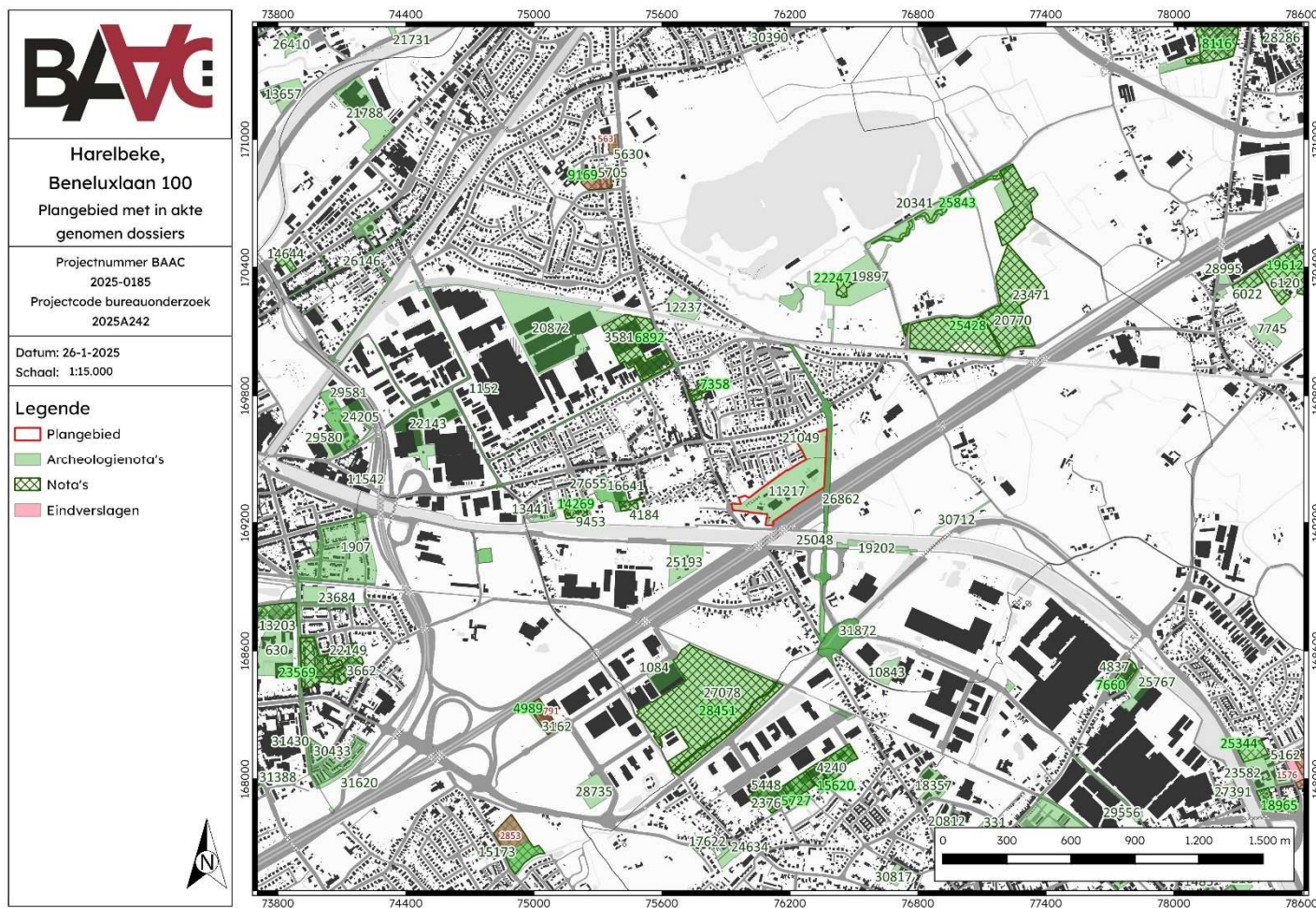
De overige opgenomen dossiers tonen aan dat vaak geen verdere maatregelen nodig waren, omwille van verstoringen binnen het terrein, de geringe impact van de ingrepen of de afwezigheid van archeologische resten tijdens het veldonderzoek. Op een aantal plaatsen werd wel een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, dit resulteerde eenmaal in een behoud in situ en eenmaal in een opgraving. Deze resultaten zijn ook hierboven bij de CAI besproken.

Tabel 3: (Archeologie)nota's in de regio.³⁹

TYPE	AN/N ID	NAAM	GEEN MAATREGELEN	UITGESTELD VOORONDERZOEK	BEHOUD IN SITU	OPGRAVING
AN	1152	Harelbeke Zuid	X			
AN	3581	Harelbeke Generaal Deprezstraat 16		X		
AN	4184	Harelbeke Stasegem Bosdreef		X		
AN	4229	Harelbeke Generaal Deprezstraat		X		
N	7358	Harelbeke Generaal Deprezstraat	X			
N	6892	Harelbeke Generaal Deprezstraat 16	X			
AN	9453	Harelbeke - Vaartstraat		X		
N	10081	Harelbeke Stasegem Bosdreef	X			
N	14269	Harelbeke - Vaartstraat	X			
AN	16641	Harelbeke Bosdreef		X		
AN	19897	Harelbeke Gavers		X		
N	22247	Harelbeke Gavers	X			
AN	20341	Harelbeke Hermeandering Gaverbeek binnen Provinciaal Domein De Gavers (HARGA01)		X		
AN	23471	Harelbeke De Gavers (HAGO02)		X		
N	25428	Harelbeke De Gavers (HAGO02)			X	
AN	25048	Harelbeke Fietspad Beneluxlaan	X			

³⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025b

TYPE	AN/N ID	NAAM	GEEN MAATREGELEN	UITGESTELD VOORONDERZOEK	BEHOUD IN SITU	OPGRAVING
AN	25193	Harelbeke Kanaalstraat 7	X			
AN	27078	Harelbeke Evolis II		X		
N	28451	Harelbeke Evolis II				X
AN	31872	Harelbeke Beneluxlaan Ovonde	X			

Plan 22: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's⁴⁰ (digitaal; 1:250; 26/01/2025).

⁴⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025b

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied bevindt zich in Harelbeke ter hoogte van het waterproductiecentrum De Gavers, vlakbij een kleine beek die een zijtak vormt van de Pluimbeek. Het ligt aan de rand van de vallei van de Leie op de overgang naar hoger gelegen gebied.

Het plangebied zelf bestaat uit twee percelen; een zuidelijk groot perceel en een kleiner noordoostelijk deel. De historische kaarten en orthofoto's schetsen een beeld waarbij het terrein lange tijd grotendeels in gebruik was als akker- en grasland. Op de Ferrariskaart bevinden twee hoevedomeinen zich gedeeltelijk binnen het plangebied, op de jongere kaarten is dat niet meer het geval. Het is onduidelijk of dit een foutieve georeferentie of de echte situatie weerspiegelt. Omstreeks 1861 wordt het Kanaal Kortrijk-Bossuit aangelegd, waarvan de oude tak in het zuidelijke deel van plangebied zichtbaar was. Deze werd in 1970 drooggelegd en heraangelegd, iets ten zuiden van het terrein. Omstreeks deze periode beginnen ook de werken ten zuidoosten voor de aanleg van de snelweg E3. Pas omstreeks 2000-2003 wordt het zuidelijke perceel grootschalig in gebruik genomen, dan verschijnen de eerste constructies net als een waterplas en verschillende verharde zones. Sindsdien zijn de gebouwen binnen dit deel van het terrein uitgebreid, het is duidelijk dat in deze zone reeds verschillende bodemroerende ingrepen zijn uitgevoerd.

In het midden van de 20ste eeuw verschijnt een woning in het noordelijke perceel, deze blijft hier aanwezig tot ergens vorig decennium. Hier was een tijdelijke grondstockage, maar deze is niet langer aanwezig. Verder is ook dit deel in het verleden overwegend als grasland in gebruik geweest. Op basis van de voorhanden zijnde informatie worden hier geen grootschalige verstoringen verwacht.

Voor beide percelen werd reeds een archeologienota opgesteld. Deze bevestigen de bovenstaande inschattingen. Binnen het zuidelijk perceel werden een aantal landschappelijke boringen uitgevoerd. De bodemprofielen bleken tot op grote diepte volledig opgebouwd uit antropogene pakketten. Slechts in een aantal boringen werden op 2 m onder het maaiveld de natuurlijk afzettingen aangetroffen. Het terrein werd hier in kader van de aanleg van het waterproductiecentrum dus reeds in enige mate opgehoogd en geroerd.⁴¹ Zowel het Digitaal Hoogtemodel als het hoogteprofiel dwars over het oosten van het terrein kunnen dit bevestigen. Voor het noordelijk perceel kon de aanwezigheid van archeologische resten in de eerdere archeologienota niet uitgesloten worden, maar in kader van de destijds geringe geplande werken bleek geen verder onderzoek nodig.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

Voor de oudste perioden creëert de paleolandschappelijke ligging van het gebied nabij verschillende valleien een verhoogde verwachting op steentijdmateriaal en bewoningssporen. In de omgeving zijn immers een aantal vindplaatsen uit de steentijd gekend, deze situeren zich voorlopig meer naar het noorden, dicht bij de loop van de Leie. Op een aangrenzend

⁴¹ VAN BAELEN et al. 2019

terrein werden lithische artefacten, geassocieerd met recentere sporen, opgegraven. Er zijn momenteel dus geen aanwijzingen om een dergelijke aanwezigheid op deze locatie uit te sluiten.

Ook voor de metaaltijden en de Romeinse periode geldt een verhoogde verwachting voor het plangebied. Op enige afstand ten noorden werden reeds kringgreppels, gebouwplattegronden en verschillende vondsten uit de metaaltijden aangetroffen. Tijdens de Romeinse periode ontwikkelde zich op het grondgebied van Harelbeke een dorp van aanzienlijke omvang. Resten uit deze periode worden zeer regelmatig en verspreid opgegraven. Het omvat onder andere gebouwplattegronden, brandrestengraven, waterputten en afvalkuilen. Grenzend in het noorden aan het plangebied werd eveneens een dergelijke locatie onderzocht. Hier kwamen een kringgreppel uit de bronstijd, gebouwplattegronden en spiekers uit de ijzertijd en de sporen van een Romeinse nederzetting en enkele brandrestengraven aan het licht. De kans dat dergelijke sporen binnen het plangebied doorlopen is reëel, de verwachting voor het aantreffen van resten uit deze periode is hoog.

Op minstens twee locaties in de omgeving zijn resten uit de vroege en volle middeleeuwen gekend. Ook op het aangrenzende terrein werden resten uit de Merovingische en Karolingische periode opgegraven. Vindplaatsen uit de late middeleeuwen lijken het best vertegenwoordigd, het betreffen dan vooral sites met walgracht in de nabije omgeving van het plangebied. De Ferrariskaart situeerde twee dergelijke structuren deels binnen het plangebied, het is echter onduidelijk of dit de echte situatie weergaf of een foutieve georeferentie betreft. Sporen uit de vroege en volle middeleeuwen kunnen dus zeker binnen het plangebied aangetroffen worden, de verwachting kan als hoog omschreven worden.

Ten slotte zijn resten uit de nieuwe en nieuwste tijd eerder beperkt in aantal, uit de Wereldoorlogen worden sporadisch resten aangetroffen. Echter op het aangrenzend terrein werd onder andere een bomkrater opgegraven. De verwachting voor het aantreffen van resten uit deze periode is eerder gematigd, gezien het gebruik van het terrein.

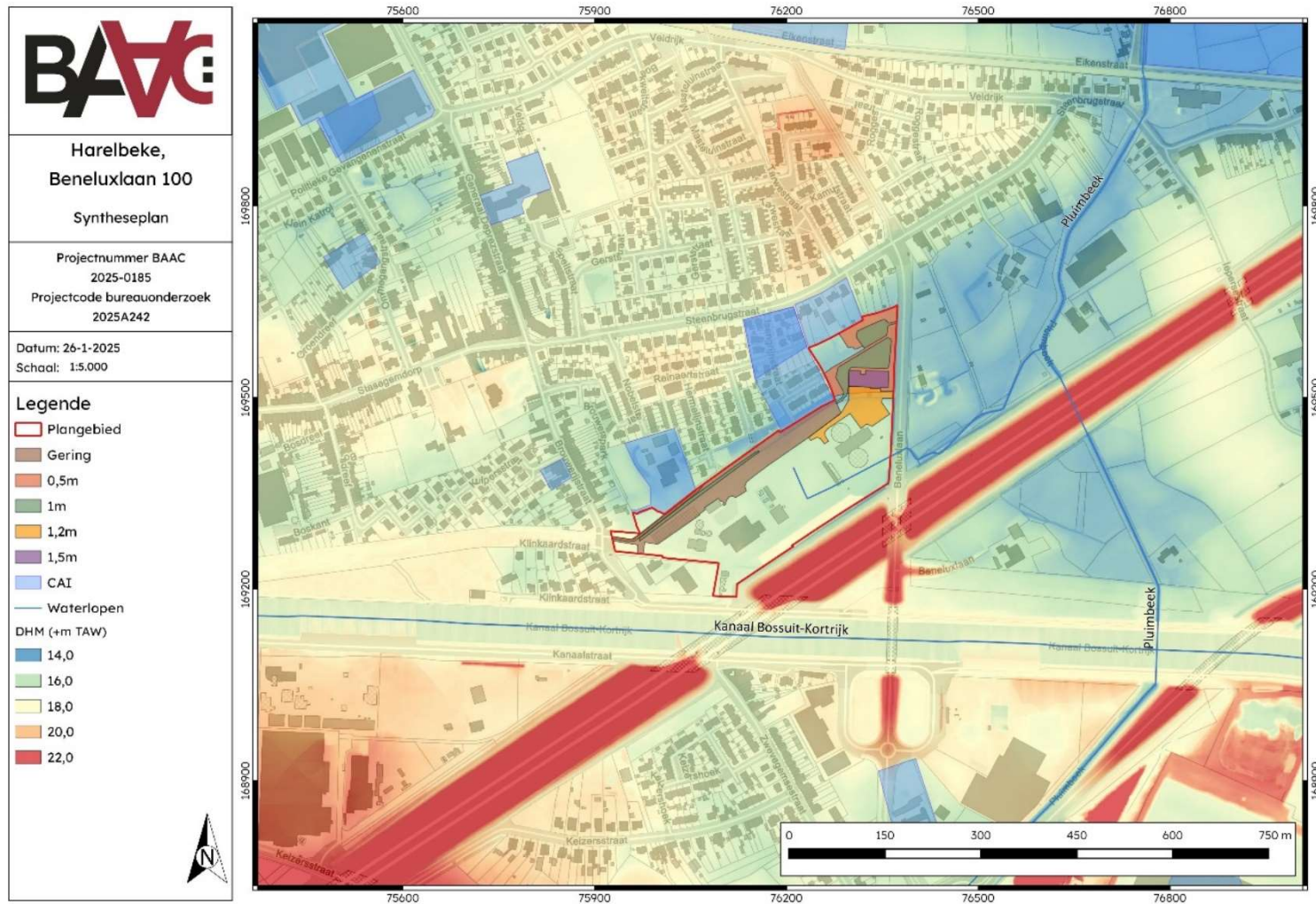
Hieruit kan geconcludeerd worden dat in de omgeving en zelfs vlakbij het terrein, grenzend aan het noordelijk perceel, reeds verschillende archeologische sporen en vondsten uit zowat alle perioden gekend en onderzocht zijn. De kans dat een deel van deze resten uit zowat alle perioden doorlopen binnen het voorliggend plangebied is reëel.

2.3.3 Synthesepan

Het synthesepan (Plan 23) toont het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel met omliggende CAI-waarden, waterwegen en de omvang en maximale diepte van de geplande werken.

Hieruit blijkt duidelijk dat in de eerste plaats vrij veel archeologische waarden in de omgeving gekend zijn, meteen aangrenzend werden reeds enkele onderzoeken uitgevoerd, waarbij resten uit verschillende perioden aan het licht kwamen. De ligging van het terrein op de rand van de vallei biedt eveneens veel potentieel op het aantreffen van archeologische resten.

Het zuidelijk perceel werd in het recente verleden sterk opgehoogd en reeds verstoord door grootschalige ingrepen. De geplande werken impliceren hier ook slechts smalle en eerder ondiepe ingrepen. Het noordelijk deel werd in het verleden niet grootschalig verstoord en grenst bovendien meteen aan de hierboven besproken opgravingen. De geplande werken in deze zone omvatten omvangrijkere en diepere ingrepen.

Plan 23: Syntheseplan met diepte van de geplande werken, weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met waterlopen en de weergaven van de aangrenzende CAI-waarden (digitaal; 1:250; 26/01/2025).

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Naast het inschatten van de archeologische verwachting is het belangrijk om het potentieel op kennisvermeerdering nader te bekijken. Dit wil zeggen dat geanalyseerd wordt in welke mater het uit te voeren onderzoek kan bijdragen tot concrete kenniswinst. Het potentieel op kennisvermeerdering wordt bepaald door de impact van de geplande werken af te wegen tegenover de archeologische verwachting.

Op basis van de landschappelijke en bodemkundige gegevens kan gezegd worden dat het plangebied naar alle waarschijnlijkheid sinds lange tijd interessant was voor ingebruikname door de mens. Voor zowat alle perioden bestaat een gematigde tot hoge verwachting op het aantreffen van archeologische sporen en vondsten. Indien het bodemarchief goed bewaard is, is de kans reëel dat archeologische resten binnen het terrein aanwezig zijn.

Het zuidelijk perceel van het plangebied is reeds aantoonbaar en in grote mate opgehoogd en verstoord. Dit wordt bevestigd door de gebruiksgeschiedenis (constructies en verhardingen), het Digitaal Hoogtemodel en de uitgevoerde landschappelijke boringen in kader van een eerdere archeologienota. De geplande werken betreffen hier twee smalle ingrepen voor de aanleg van een fietspad en een beek van respectievelijk 0,5 en 1 m onder het maaiveld. De grootste ingreep betreft de aanleg van een groenzone, maar de impact hiervan is gering tot verwaarloosbaar. Aangezien de top van het bodemarchief hier dus reeds grotendeels ingrijpend verstoord werd en het slechts beperkte ingrepen betreft, blijft het kennispotentieel zeer laag tot onbestaand in deze zone. Verder onderzoek is hier niet aangewezen.

Binnen de noordoostelijke zone zijn op basis van het kaartmateriaal en de orthofoto's minder ingrijpende verstoringen gebeurd. Het is aannemelijk dat het bodemarchief hier nog intact is. De geplande werken vormen aan aansluitend geheel, waarbinnen verschillende zones tot 1 m (beek en grasland), 1,2 m (verhardingen) en 1,5 m (nieuw gebouw) onder het maaiveld worden afgegraven. Ter hoogte van deze zone wordt het kennispotentieel voor alle perioden eerder (middel)hoog ingeschat. Indien hier archeologische vondsten, sporen of structuren aan het licht komen uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse periode of de middeleeuwen kan dit een grote vermeerdering zijn van kennis, niet alleen voor het plangebied maar ook voor de directe omgeving. Verder onderzoek zou hier een grote aanvulling kunnen betekenen.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon wel voldoende bepaald worden en is middelhoog tot hoog. Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁴² is verder vooronderzoek binnen het noordoostelijk deel van het terrein aangewezen.

⁴² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 4: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode.

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	AANGEZIEN ER EEN GROTE KANS IS DAT EVENTUELE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN UIT GRONDSPOREN EN/OF VONDSTEN ZULLEN BESTAAN, ZULLEN DE RESULTATEN VAN DIT ONDERZOEK LASTIG TE INTERPRETEREN ZIJN. VERWACHT. ANDERZIJD IS OOK VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM NOODZAKELIJK, BIJGEVOLG ZAL DEZE METHODE OP ZICH ONVOLDOENDE MEERWAARDE BETEKENEN EN IS HET NIET NUTTIG OM TOE TE PASSEN.
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	DEZE METHODE GEEFT ONVOLDOENDE ZEKERHEID OVER DE AAN- OF AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE, KAN ENKEL DIENEN TER INDICATIE. VERZAMELDE VONDSTEN AAN DE OPPERVLAKTE KUNNEN SLECHTS EEN AANDUIDING GEVEN VAN WAT ZICH MOGELIJK IN DE BODEM BEVINDT.
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	DIENT TE GEBEUREN OM DE STAAT VAN DE BODEM NA TE GAAN EN OM TE BEPALEN HOE DIEP HET ARCHEOLOGISCHE NIVEAU REIKT EN OF DEZE VERSTOORD IS OF WORDT. OOK BELANGRIJK OM HET STEENTIJDPOSENTIEEL TE BEPALEN EN BIJGEVOLG NOODZAKELIJK VOOR HET BEPALEN VAN DE VERDERE ONDERZOEKSTAPPEN.
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	MSS	NEE	MSS	AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK. INDIEN EEN GAAF BODEMPROFIEL AANWEZIG IS BINNEN DE IMPACTZONES, DIENEN DEZE BORINGEN UITGEVOERD TE WORDEN

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
					OM HET STEENTIJD POTENTIEEL NA TE GAAN.
PROEFPUTTEN- ONDERZOEK STEENTIJD	JA	MSS	JA	MSS	AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET VERKENNEND EN WAARDEREND BOORONDERZOEK.
PROEFSLEUVEN ONDERZOEK	JA	MSS	JA	MSS	PROEFSLEUVENONDERZOEK IS DE MEEST GESCHIKTE METHODE OM DE ONDERZOEKSVRAGEN MET BETREKKING TOT JONGERE SPORENSITES EFFICIËNT EN VOLLEDIG TE BENADEREN, MAAR ENKEL INDIEN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK HIER AANLEIDING TOE GEVEN.

Allereerst is het van belang om de bodemgesteldheid van het onderzoeksterrein te controleren. Hiertoe dient een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem onder de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd te worden. Dit om de toestand van de bodem na te gaan, om het steentijdpotentieel in te schatten en om mogelijke archeologische niveaus vast te stellen.

Indien het archeologisch niveau geraakt zal worden door de geplande werken, dient verder vooronderzoek uitgevoerd te worden. Als blijkt dat de bodem onverstoord is en een voldoende intact bewaarde bodem aanwezig is, dient een steentijdonderzoek uitgevoerd te worden aan de hand van archeologische boringen (en eventuele vervolgmaatregelen). Als de bodem geen potentieel (meer) heeft voor steentijdarcheologie maar wel nog voor sporenarcheologie, dan wordt een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Als de bodem na het landschappelijk bodemonderzoek volledig verstoord blijkt en geen archeologisch niveau bewaard is gebleven, of indien de relevante horizonten zich buiten de impactzones bevinden, dient geen verder onderzoek meer te gebeuren. Het onderzoekstraject en potentiële vervolgstappen worden in het programma van maatregelen van deze archeologienota beschreven.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Zoals reeds vastgesteld, is het bodemarchief ter hoogte van het zuidelijk perceel reeds ingrijpend verstoord en bovendien zijn de geplande werken hier gering. Verder onderzoek is in hier niet aangewezen.

Ter hoogte van het noordoostelijk deel vinden ingrijpende geplande werken plaats. Hier zijn voorsnag geen gekende verstoringen aanwezig. Het volledige gebied van ongeveer 14.190 m² wordt geadviseerd voor verder onderzoek. Op basis van, in eerste instantie, een landschappelijk booronderzoek zal de zone geëvalueerd worden voor verder vooronderzoek (Plan 24).

Plan 24: Plangebied met afbakening van de zone voor verder onderzoek, weergegeven op de meest recente orthofoto (digitaal; 1:1; 26/01/2025).

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte het waterproductiecentrum aan de Beneluxlaan in Harelbeke, heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Het plangebied bestaat uit twee percelen; een zuidelijk groot perceel en een kleiner noordoostelijk deel. In het zuidelijk deel is een waterproductiecentrum aanwezig, centraal bevinden zich verschillende bestaande gebouwen en constructies in verband hiermee. Het kleine perceel in het noorden is volledig onbebouwd en momenteel in gebruik als grasland. Hier was een tijdelijke grondstockage, maar deze is niet langer aanwezig.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van de beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Op deze manier kan een inschatting gemaakt worden van het potentieel van het plangebied. Er kan gezegd worden dat de locatie naar alle waarschijnlijkheid sinds lange tijd interessant was voor ingebruikname door de mens. Voor zowat alle perioden bestaat een gematigde tot hoge verwachting op het aantreffen van archeologische sporen en vondsten. Indien het bodemarchief goed bewaard is, is de kans reëel dat archeologische resten binnen het terrein aanwezig zijn.

Het zuidelijk perceel van het plangebied is reeds aantoonbaar en in grote mate opgehoogd en verstoord. Dit wordt bevestigd door de gebruiksgeschiedenis (constructies en verhardingen), het Digitaal Hoogtemodel en de uitgevoerde landschappelijke boringen in kader van een eerdere archeologienota. Bovendien zijn de geplande werken hier gering. Omwille van deze redenen blijft het kennispotentieel zeer laag tot onbestaand in deze zone. Verder onderzoek is niet aangewezen.

Ter hoogte van het noordoostelijk deel vinden ingrijpende geplande werken plaats. Hier zijn voorsnog geen gekende verstoringen aanwezig. Hier wordt het kennispotentieel voor alle perioden eerder (middel)hoog ingeschat. Indien hier archeologische vondsten, sporen of structuren aan het licht komen, kan dit een grote vermeerdering zijn van kennis, niet alleen voor het plangebied maar ook voor de directe omgeving. Verder onderzoek zou hier een grote aanvulling kunnen betekenen, het is dan ook aangewezen om met een landschappelijk bodemonderzoek te starten. Het onderzoekstraject en potentiële vervolgstappen worden in het programma van maatregelen van deze archeologienota beschreven.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Overzicht boringen binnen het zuidelijk deel van het voorliggende plangebied.....	6
Figuur 2: Doorsnede nieuwe inplanting zuidelijke zone; fietspad, haag, nieuwe beek en groenzone.....	9
Figuur 3: Doorsnede nieuwe inplanting noordoostelijke zone; fietspad, nieuwe beek, groenzone en nieuw kantoorgebouw.....	11
Figuur 4: Hoogteverloop terrein oostelijke zone, van zuid naar noord.....	19
Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.....	21
Figuur 6: Synthese uitgevoerde boringen, centraal binnen het zuidelijk perceel.....	23

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op de topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 23/01/2025).	2
Plan 2: Plangebied op de kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 23/01/2025).....	3
Plan 3: Plangebied met archeologienota's binnen het terrein, weergegeven op het GRB (digitaal; 1:250; 23/01/2025).....	7
Plan 4: Plangebied op de meest recente orthofoto uit 2023 (digitaal; 1:1; 23/01/2025).	8
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op het GRB (digitaal; 1:250; 23/01/2025).	10
Plan 6: Overzicht van de maximale uitgravingsdiepte per zone, weergegeven op de meest recente orthofoto (digitaal; 1:1; 23/01/2025).	13
Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:250; 24/01/2025).	17
Plan 8: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:250; 24/01/2025).....	18
Plan 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:250; 24/01/2025).....	20
Plan 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:250; 24/01/2025).	22
Plan 11: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:250; 24/01/2025).	24
Plan 12: Plangebied op de Villaretkaat (analoog; onbekend; 24/01/2025).	29
Plan 13: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 24/01/2025).	29
Plan 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 24/01/2025).	30
Plan 15: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 24/01/2025).	30
Plan 16: Plangebied op de topografische kaart uit 1904 (analoog; 1:10.000; 24/01/2025).	31
Plan 17: Plangebied op de topografische kaart uit 1969 (analoog; 1:10.000; 24/01/2025).	31
Plan 18: Plangebied op de orthofoto uit 1971 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).	32
Plan 19: Plangebied op de orthofoto uit 1979-1990 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).....	33
Plan 20: Plangebied op de orthofoto uit 2008-2011 (digitaal; 1:1; 25/01/2025).....	33
Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:250; 25/01/2025).	39
Plan 22: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's (digitaal; 1:250; 26/01/2025).....	42
Plan 23: Synthesepan met diepte van de geplande werken, weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met waterlopen en de weergaven van de aangrenzende CAI-waarden (digitaal; 1:250; 26/01/2025).....	45
Plan 24: Plangebied met afbakening van de zone voor verder onderzoek, weergegeven op de meest recente orthofoto (digitaal; 1:1; 26/01/2025).....	49

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Tabel met de geplande ingrepen met de oppervlakte en diepte.	12
Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het plangebied.....	36
Tabel 3: (Archeologie)nota's in de regio.	40
Tabel 4: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode.	47

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at:
https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025a. Inventaris Onroerend Erfgoed. Gebieden Geen Archeologie. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Available at:
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten?categorie=GGA>.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025b. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's, nota's en eindverslagen. Available at:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd>.
- ANTROP, M., VAN EETVELDE, V., JANSSENS, J., MARTENS, I. & VAN DAMME, S., 2002. *Overzicht Traditionele landschappen. Versie 6.1 - maart 2002*, Gent: Universiteit Gent: Vakgroep geografie.
- VAN BAELEN, A., VERGAUWE, R., ROZEK, J. & LALOO, P., 2019. *Archeologienota Verslag van Resultaten. Harelbeke WPC De Gavers*,
- BOGEMANS, F., 2007. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart, kaartblad 29 Kortrijk*, Vrije Universiteit Brussel.
- CAI, 2025. Centraal Archeologische Inventaris. Available at: cai.onroerenderfgoed.be.
- DOV VLAANDEREN, 2025. Databank Ondergrond Vlaanderen. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be>.
- DOV VLAANDEREN, 2025. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be>.
- GEOPUNT VLAANDEREN, 2025. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- DE GEYTER, G., 1999. *Toelichting bij de Geologische kaart van België (Vlaams Gewest). Kaartblad 29: Kortrijk*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- JACOBS, P., DE CEUKELAIRE, M., DE BREUCK, W. & DE MOOR, G., 1999. Kaartblad 29 Kortrijk. Toelichtingen bij de geologische kaart van België - Vlaams Gewest.
- VAN DE VELDE, S., 2021. *Verslag van Resultaten Bureauonderzoek. Harelbeke WPC - De Gavers*,